

GORISKA KNJIZNICA

Per 1303/1994/95

10020287,1

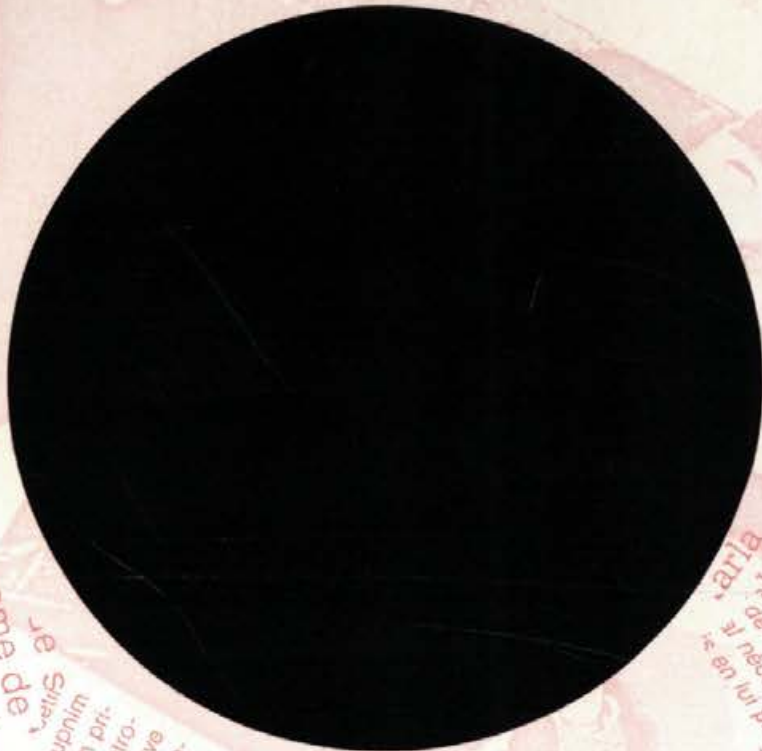
COBISS

IZVIR

glasilo sš "veno pilon" ajdovščina

bje svojega raziskovalnega
nujno zlo, in tudi če smo
odbirali njeno dokumentaric
Konec šestdesetih in v 70
ovinska široka časom.
no disciplino in posku
irjanja ustreznega evolucij
temeljni dispozicijski.
nizom treh zgodov
svom 150 let fotografir
p, da je bila leta 1966
stivi v ljubljanski Moc
iala ob Francetu Kral
čnimi slikarji? njego
e omerjena, vendar

...e une
- sure une
- sse, surtout à Paris, où l'i
- plètement détruire sa pers
- n'est qu'avec l'âge que je ré-
débarrasser de mes complexe
nesse, m'acceptant tel que l'ai
satisfaction, il est vrai."
...avoršek, Interview

Seveda ni salerije, marveč sledimo vsaj c ar in Tabula Frigido. mejši tri Tudi

Fluvio pomem in Edlingi, toletje. Ta prerine v ela

Priznanimi deljavnostim v in
in nam Slovenecem kol fotograf
man, kol naznanilo je bil takrat
v alj bežno objavlo v tisku, kol na
tastu posretili imenitni portret
a podoba slovenske sodobne
presionističnega leta 1931.
zgodovino ovinega slikarstva, s kat
izena kol psihološka in krajina
sfru Pilonove fotografije
V Par
tej umetni
zvrst

(Jože Javoršek
Pilonom, Elle-Ona,
str. 76)

(levo) iz
Ljubljanske
6 (foto Leon

...e rétrospective
-jubliana. L'orga
-ju groupe expres
- la préface du cata
-lonnée, avec cette p
-sait partie intégrante d
-nt inconnu à nous Slovène
-es seules informations qu
-te sont apportées par quelqu'a
-n dans la presse locale. Tel fut l
-du violoniste Karl Rupel à Montpa
-ce ljubljanaise."

...l'art slo-
-r qu'au tra
-line qui aura
-de recherche.
-e nécessaire
-e en lui préle.

...upnim
-tem pri-
-ica razstave
-mi ekspresio-
-dilu sicer mimo-
-li med njegovimi
-ocela vezan na
-fski ustvarjalec
-javnosti v slo-
-vsi, katerega
-opozarja na
-meta na

vent 16log

P

1303

/1994/95

D 7 20, 287 / 1995

Življenje - delo

Veno Pilon
1896-1970

- 22.09.1896 "V dokumentih sem razbral, da sem se rodil v Ajdovščini,..."
- okrog 1910 "Ko sem v drugi realki (v Gorici) z akvarelom naslikal tihožitje z raztrganimi kmečkimi čevlji, mi je prof. Wahanka zagotovil slikarsko prihodnost."
- 1915 "kot enoletnega prostovoljca so me proti moji volji vadili za vojaški poklic..."
- 1916 Vojaška kariera se dokaj neslavno konča: "Kmalu nato je ves naš bataljon padel kozakom v roke."
- 1918 Vrnitev iz Rusije je bila nekaj lepega. "Za menoj so ostajale neznane pokrajine in mesta brez posebne privlačnosti, z menoj je teklo novo življenje, hrepenenje me je gnalo - domov."
- 1919 "Polni upa so me z mnogimi prijatelji poslali na študij slikarstva v Prago."
- 1920 "Želel sem nadaljevati študij v Firencah."
- 1924 "Pariz. Nikdar pozneje se mi ni zdel Pariz tako skrivnostno lep."
- 1934 "Zagledal sem se v Parižanko, čez in čez glavo in sledila je vrsta let zakonske in splošne sreče." "Vzporedno s portreti sem si več let služil kruh s tehnično fotografijo, posebno z reprodukcijami, tako da sem čedalje bolj uspeval in sem že mislil ostati pri tem poklicu."
- 1940 "Nisem hotel verjeti v novo vojno. Dva dni pred okupacijo Pariza, ko so Hitlerjevi tanki že stali na Porte d'Orleans in sva se z ženo pripravljala na beg.."
- 1945 "S tehničnim vodstvom so mi sčasoma poverili tudi redakcijo Bratstva - Jedinstva. Tako sem proti svoji volji postal novinar."
- 1947 "...na domačih tleh so nas sprejeli s pozdravnimi govori" "Pri snemanju filma (Na svoji zemlji) sem bil šef scenske opreme, brez pomisleka pa sem se ponudil za vlogo partizanskega kuharja."
- 1947 "Po filmski avanturi me je Pariz prav nerad sprejel, ker sem se mu izneveril za celo leto." "Z vso vnemo sem se vrgel na prevajanje, se tepel z jambi in troheji, ponoči iskal rimo in jo obračal na vse strani in žvečil."
- 1954 "Zopet me je povleklo v rodne kraje."
- 1963 "Preplašeno sem poklical sina iz sosednje sobe, prepozno, Ana-Marija je že izdihnila." "Monteparnaški cikel mojega življenja je zaključen. Jaz se vrnem v svoje rodne kraje."
- 23.09.1970 Zapustil nas je umetnik in someščan. "Prepuštil sem se življenju, ki se je igralo z menoj in me je oblikovalo po svoje - tri- dimenzionalno. Zato sem ga ljubil - do Roba."

citati iz knjige
NA ROBU (Veno Pilon)

zbrala
MATEJA ČOHA, 4.a

z. 13

REIFEZEUGNIS.

Pillon Wenzel

geboren am 22. September 1876 zu *Haidenschaft* im *Krainerlande*
röm. kathol. Religion, hat die Realschulstudien im J. 1908/09 an
der k. k. Staats-Oberrealschule in Görz begonnen, dieselben ohne
Unterbrechung fortgesetzt und

beendet und sich der Reifeprüfung im Sinne der Ministerial-Verordnung vom
vom 8. Oktober 1914, Z. 2958 K. M. B.
29. Februar 1908, Z. 10051 (M.-V.-Bl. Nr. 19), unterzogen.

Auf Grund dieser Prüfung wurde er, mit *Stimmeneinhelligkeit*
zum Besuche einer technischen Hochschule für

reif

erklärt.

Görz, am *11. April*

H. Ro

Vorsitzender

Življenje - delo

VENO PILON

njegova življenjska in ustvarjalna prelomna obdobja

Veno Pilon je ena najzanimivejših osebnosti v slovenski umetnosti. Neprecenljivi so njegovi likovni dosežki v tehniki olja, na področju risbe, grafike in fotografije ter njegov osebni prispevek k slovenski kulturi nasploh.

Morda je mešanica slovenske in furlanske krvi pogojevala njegov nemirni temperament, velika in skrajna nasprotja v njegovem značaju, ki so ga vodila v različna bivanjska okolja in na različne umetniške poti. Kljub številnim prelomnim obdobjem in nenehnemu boju za preživetje mu je umetnost bila in ostala življenjsko vodilo. Tudi v obdobjih, ko ni slikal, je bil z njo tesno povezan. Kadar pa je slikal, je slikal z veseljem in s popolno predanostjo.

Njegovo slikarsko nadarjenost so odkrili že na ljudski šoli v Ajdovščini. Pod vplivom dveh ajdovskih slikarjev, Avgusta Schlegla in Milana Klemenčiča, znanega tudi kot lutkarja, je Pilon začel svojo umetniško pot.

V času šolanja na goriški realki je ustvarjal ajdovske in goriške vedute v postimpresionističnem slogu. Pilonove slikarske poskuse je pretrgala prva svetovna vojna, ki je preusmerila tudi njegovo življenjsko pot. Večino vojnih let je preživel v ujetništvu v Rusiji. Kaj kmalu pa je tudi v novem okolju in v omejeni svobodi priklopila na dan notranja želja po likovnem izražanju. Iz tega časa se je ohranilo precej mladostnih izlivov v tehniki akvarela z motivi mest, semnje, step in v melanholične meglice zavitih borovih gozdov, pa tudi nekaj portretov, ki odražajo Pilonov čut za svetlobo in barvno harmonijo, realistično, hkrati pa lahkotno slikarjevo potezo.

Pot iz ruskega ujetništva ga ni pripeljala naravnost domov. Čeprav je bil na njegovem pragu, mu je bil dom nedosegljiv. (Italija je namreč zaprla pot v Kraljevino SHS.) Ustavil se je v Ljubljani in seveda zopet ustvarjal: še mehkejše in v meglo zavite vedute Ljubljane. V Jakopičevem paviljonu pa je razstavil

Stara Rusija

Na svobodi

akvarele, ki jih je prinesel iz ujetništva. S pomočjo Jakopiča in kritikov je Pilon prišel v ljubljanske intelektualne kroge; začutil je, da je njegova edina in prava pot v umetnosti, vendar v drugačni. Dosedanja naj bi mu bila le izhodišče. Naturo je namreč začel sprejemati na drugačen način, zanimati ga je začel ekspresionizem.

Jeseni leta 1919 se je začelo usmerjeno odkrivanje sveta umetnosti, najprej s študijem na umetnostni akademiji v Pragi, se nadaljevalo v Firenzah in na Dunaju; od tu je potoval še v München, Pariz in Dresden.

Iz evropskih mest se je po treh letih vrnil in naselil doma, v Ajdovščini. Tu se je ustalil in v letih 1922-25 naslikal vsa svoja najbolj znana dela, ki ga uvrščajo v sam vrh slovenske umetnosti.

Ekonomska nuja in družinske razmere so iz njega naredile peka, kazenskega zagovornika, tajnika v krajevni elektrarni, cenilca vojne škode, honorarnega inšpektorja za varstvo kulturnih spomenikov in oziroma predvsem plodovitega UMETNIKA, ki je v domačem okolju začel preizkušati pridobljeno znanje in novo umetniško usmerjenost. Zdelo se mu je, da prav trd in neusmiljen boj za življenje in njegovo preživetje nosi v sebi bogastvo motivov, tako primernih za nov, ekspresionistično usmerjen umetniški nazor. Impresionistična likovna govorica je potonila v pozabo, bila je namreč tako daleč in tuja od realnosti. K snovnosti in izrazni resničnosti usmerjeno ekspresionistično slikarstvo je torej našel v pokrajini in v ljudeh. Vse to je nestrpno čakalo, da se izlije na slikarsko površino.

In ustvarjal je z neizmerno voljo in notranjo močjo: krajine, tihožitja, portrete; barvno omejene in v čisti likovni govorici.

Od krajinskih podob je iz tega časa najbolj znana slika romarske cerkve v Logu pri Vipavi in vedute Ajdovščine ter njene okolice. Arhitektura zaživi v vsej snovnosti svojih belosivih zidov, ob njej nekaj dreves, nikakršnih podrobnosti, pa vendar vsebinsko bogat in prvinski izraz vipavske krajine.

Tihožitje s hruško, tihožitje s svečnikom, kruh - upodobljena so preprosto, a izredno plastično.

In portreti - cilj in hrepenenje njegovega ustvarjanja: podoba očeta, sester Juste in Milke, Rusinje, čipkarice, sirote Pavle, slikarjev Luigija Spazzapana in Ivana Čarga, skladatelja Marija Kogoja, s katerim je dosegel vrh na področju portretne umetnosti.

To so pravi ekspresionistični portreti, izredno psihološko poglobljeni - prave psihološke študije. Niso le verna odsljikava upodobljenčeve zunanosti, za njo se skriva človekova notranjost in tako je podan prikaz človekove celovite osebnosti. Pilon je namreč znal iztrgati človeku iz njegove notranjosti značaj in temperament in ga prenesti na portretirančev obraz. Ta sposobnost in to znanje sta ga včasih privedla

celo predaleč - do karikature, vendar skrajne meje ni nikoli presegel. Na Pilonovih portretih pa igrajo posebno vlogo tudi roke. Pripovedujejo življenjske zgodbe, z govoricu rok portretiranci pred nami zaživijo v še popolnejši, celovitejši podobi. Pilon je pri portretih posvečal izredno pozornost rokam, bil je opazovalec in interpret človeških rok. Njegovi portreti so humani in človeški - kot je o njih rekel slikar sam.

Osebno prizadetost je čutiti tudi v Pilonovi grafiki, ki je nastajala v začetku 20-ih let in prikazuje delavce, reveže, sirote... Socialna problematika je podana s hote okorno, preprosto risbo, da bi dosegel večjo izraznost in prepričljivost. Pa vendar navidezna umirjenost in predanost delu, umetniškemu in listemu nujnemu za obstoj, ne trajata dolgo.

Lakota

Že leta 1926 odide prvič v Pariz, kjer biva do naslednje pomladi. Kratko časovno obdobje, pa vendar korenite spremembe v njegovem slikarstvu: barvitost, živahnost, hudomušnost, pravo nasprotje prejšnjih umetnostnih smernic. Novo okolje je zopet pustilo v njem pečat. Od takrat se vedno znova vrača v francosko prestolnico, kjer ostane od leta 1930 do ženine smrti. V letih razpetosti med Parizom in Ajdovščino je Pilon zaključeval svoj znameniti ekspresionistični opus. Na poti od prvih še nekoliko secesijsko občutenih akvarelov z ruske fronte, preko osrednjih "kubistično" zaznamovanih ekspresionističnih slik, do poznejših v abstrakcijo usmerjenih portretov v jedkanici mu je nenadoma zmanjkalo ustvarjalnega elana in kmalu je kot slikar popolnoma umolknil. Zaradi neuspešnosti je opustil tudi različne posle, s katerimi je začel. Bohemsko življenje Montparnassa je zamenjal z urejenim družinskim in se z vso vnemo posvetil umetniški fotografiji. Izkazal se je kot odličen fotograf, čeprav se je vrednotenje Piona kot fotografa pričelo šele v zadnjih letih. Fotografije nam prikazujejo pariško življenje, prijatelje, znane osebnosti: Zadkina, De Chirica, Lhoteja, veliko pa je tudi zanimivih družinskih fotografij.

V daljših časovnih presledkih so nastali nekateri avtoportreti in portreti njegove žene ter bežne risbice s pariškega življenja, ki jih je združil v zanimiv ciklus "Montparnasse". Umetnost pa je kljub temu v njem živela, le na površje je v likovni govorici prihajala le za sprostitev. Živel pa je za kulturo in s kulturo: kot publicist, urednik, prevajalec slovenske poezije v francoščino, pesnik in pisatelj, bil je tajnik razstave jugoslovanskih srednjeveških fresk v Parizu, se vrnil za dve leti v domovino in sodeloval pri scenski opremlitvi, deloma pa tudi kot igralec pri prvem slovenskem filmu "Na svoji zemlji". Ponovno je odšel v Pariz, bil vodja pariškega zastopstva züriške grafične založbe L'Oeuvre Gravee, se ukvarjal s knjižno ilustracijo, pisal svojo avtobiografijo "Na robu" in svojevrstno delo "Orakelj slikarjev". In kar je najpomembnejše, v Parizu deluje kot neuradni kulturni poslanec, pri katerem se oglasi vsak slovenski kulturnik, ki gre tja.

Zadnja leta preživi v Ajdovščini, kjer je dan po svojem 74. rojstnem dnevu končal svoje življenjsko popotovanje.

V Parizu (montaža)

Pilonova življenjska pot ima svoj odsev na umetniški poti. Čeprav je v različnih obdobjih različno ustvarjal, ga je pri tem vodila njegova najpomembnejša lastnost - umetniška poštenost. Vedno je želel podati tak vtis, kot ga je sam dobil.

Izhajajoč iz slovenskega impresionističnega slikarstva (najstarejša dela kažejo značilna znamenja barvitosti Jakopičevega kroga), se usmeri v ekspresionizem. Tu išče poduhovljeni, skoraj do karikature in grobosti poudarjen notranji izraz. Želel je prikazati resničnost življenja, pa čeprav polnega tragike. Iz ekspresionizma je šel naprej - v sodobno konstruktivnost, ki jo pogosto označujejo preproste kubistične poteze. In nazadnje želja, da bi zakorakal v sodobne tokove v likovni umetnosti, vendar mu drugačna dotedanja usmerjenost tega ni dopuščala. Čutil je, da bi odšel preveč iz sebe, da bi njegova umetnost postala to, kar nikoli ni bila - l'art pour l'art. Zato je nehal slikati...

Pilona je ustvarjalno iskateljstvo vedno vodilo naprej. Za slovensko umetnost je naredil ogromen korak, čeprav so evropske umetnostne težnje šle novo smer. Prepričljiva izpovedna moč je že po nekaj letih usahnila, a ostal je t.i. "ajdovski opus", izredno zanimiv in pomemben.

Veno Pilon je evropsko slikarstvo prinesel v naš čas in naš prostor.

ANAMARIJA STIBILJ

Ajdovščina

Zivljenje Delo

Veno PIRON o sebi

Je bil poreden?

“Ko je učiteljica Legovich napisala na tablo “Biba leze, polž gre”, sem se seznanil s prozo in se smejal “bibi”, pa ne vem zakaj. Vem pa, zakaj sem v prvem razredu uščipnil v zadnjo plat učiteljico, s tem sem hotel dokazati svojim porednim tovarišem, da nisem vedno tako priden, kakor me opravljajo, učiteljici pa je moja predrznost najbrže ugajala, ker me ni hotela, na mojo žalost, kaznovati.”

Moral je biti ambiciozen.

“Najbolj sem pa prežal na obiske Milana Klemenčiča: da vzbudim njegovo pozornost, sem sušil na oknu svojo prvo oljnato sliko, in sicer tako, da je morala visoka postava akademskega slikarja z glavo zadeti vanjo.”

Tudi ženske so ga zanimale.

“Posebno važno poglavje je bilo, kako dvoriš damam in na splošno osvajaš ženske, deljene v tri kategorije: težke artilerije, poljske havbice in lahke kavalerije.”

Kako se je naučil rusko?

“Goričan Fedo ni rad zgubljal časa z rusko gramatiko, ker se mu je zdela preveč podobna slovenski, češ da samo spremeniš naglas in pristaviš končnico - ja: jasna - jasnaja, krasna - krasnaja; tako je šel na prvi sestanek, kjer ga je čakala študentka z dogovorjeno vrtnico v roki:

“Barišnja, kakaja krasnaja roža u vas!” je Fedo navdušeno vzkliknil. Barišnja pa je kakor na klofuto živo zardela in užaljena zbežala. Začuden kavalir je šele pozneje zvedel, da bi bil namesto “krasnaja roža” (“rdeč ksiht”) moral pravilno reči “krasivaja roza” (lepa roža), pa bi mu bila padla v naročje.”

Ni bil ravno spreten jahač.

“Med dopustom pa mi je kapetan Bergoč zaupal svojega konja. Da se izkažem pred svojimi tovariši, sem v nedeljo popoldne važno zajahal konja in sledil tovarišem na daljši pohod (iskali smo seveda ženske). Po ozki gozdni poti sem se dokaj ponosno držal na konju, ki je šel v koraku, ker se je moral medpotoma braniti sitnih vej in obadov, ko se je pa pred njim nepričakovano odprla široka bela cesta, je zarezetal in se spustil v veseli galop. Mene, neizkušenega jahača, je metal na vse strani, da sem se z največjo težavo obdržal. Neusmiljeno mi je stolkel zadnjo plat, jaz pa sem najbrž ravno tako udrl njegov hrbet, ker se je tudi on utrudil in prešel v počasni korak. Dolgo sva resno premišljevala o jahalni umetnosti, končno sem pa brez pomisleka spodbodel žival. Spet sem odskakoval na konjskem hrbtu in na vse strani lovil zrak, vztrajal sem pa junaško, dokler se ni moja slučajno ujela v ritem konjske riti. Tedaj sem se prvič resnično počutil “na konju” in zmagoslavno pridiral v vas. Pri odskoku s konja sem se z desno nogo visoko zavihtel, raztrgani podplat leve gojzarice pa se je ujel v streme, da sem padel na hrbet in z eno nogo obvisel na konju. Bil sem resnično v zadregi, namesto neba sem videl nad seboj neskončno oblino živalskega trebuha. Na srečo nisem bil pod konjem, temveč pod kobilo. Žival se je zaradi čudnega bremena vzpenjala in me ritenski vlekla po tleh do plota, kjer sem se vendarle rešil brez poškodbe. Čeprav so me drugi dan bolele kosti in sem hodil zelo razkoračeno, me je hrepenenje zopet spravilo na konja...”

Je imel rad ješprenj?

“Sedeli smo pri večerji, ko je prišla na obisk omenjena prijateljica.

“Kaj pa jeste, da tako prijetno diši iz lonca?”

“Pokusite žlico, če vam ugaja...”

Dolgo je vohala in nato previdno zaužila, kimajoč z glavo:

“Prav dobro, škoda, da nisem prišla prej, lonec je že prazen. Kaj pa je to?”

“Ješprenj!”

Pri tej besedi je zakoj izpljunila: “Fuj, to je za prašiče! Nikdar več me ne boste pripravili, da požrem eno samo žlico te jedi. Dobro si zapomnite!”

“Dobro, vzamem na znanje, madame Peter. Ne bom vas silil!”

Čez nekaj tednov je prišla spet na obed. To pot je bil ješprenj močno pobarvan s paradižniki, da je bila juha mikavnejša.

“No, zdaj sem pa prišla ob pravem času. Prav prijetno diši danes pri vas, ali smem poskusiti?”

Napolnil sem ji krožnik. Jedla je z očitnim užitkom - in vse počistila na krožniku.

“Izvrstno mi je teknilo, čeprav ne poznam te jedi. Kaj pa je to?”

“To je tisto, kar ste zadnjič rekli, da ne boste nikdar vzeli v usta! Kakor sem videl, vam je zdaj ješprenj prav dobro teknil!”

Naslovnica Pilonove knjige "Na robu"

Ni bil rojen na letalu!

“Ko je pred menoj zažarel rdeči napis *Fasten your belt*,¹ sem ga razumel kot rahel opomin moji osebi, češ da imam odpasane hlače in sem v veliki zadregi nemudoma začel stiskati svoj hlačni pas; šele ko sem zagledal prepasani trebuh soseda, sem tudi jaz svojega s posebnim pasom tesno privezal k sedežu. Sicer sem komaj dihal, vendar sem se pri tem počutil bolj varnega.”

Citati iz Pilonove knjige *Na robu*
zbrala INES MARC, 2.c

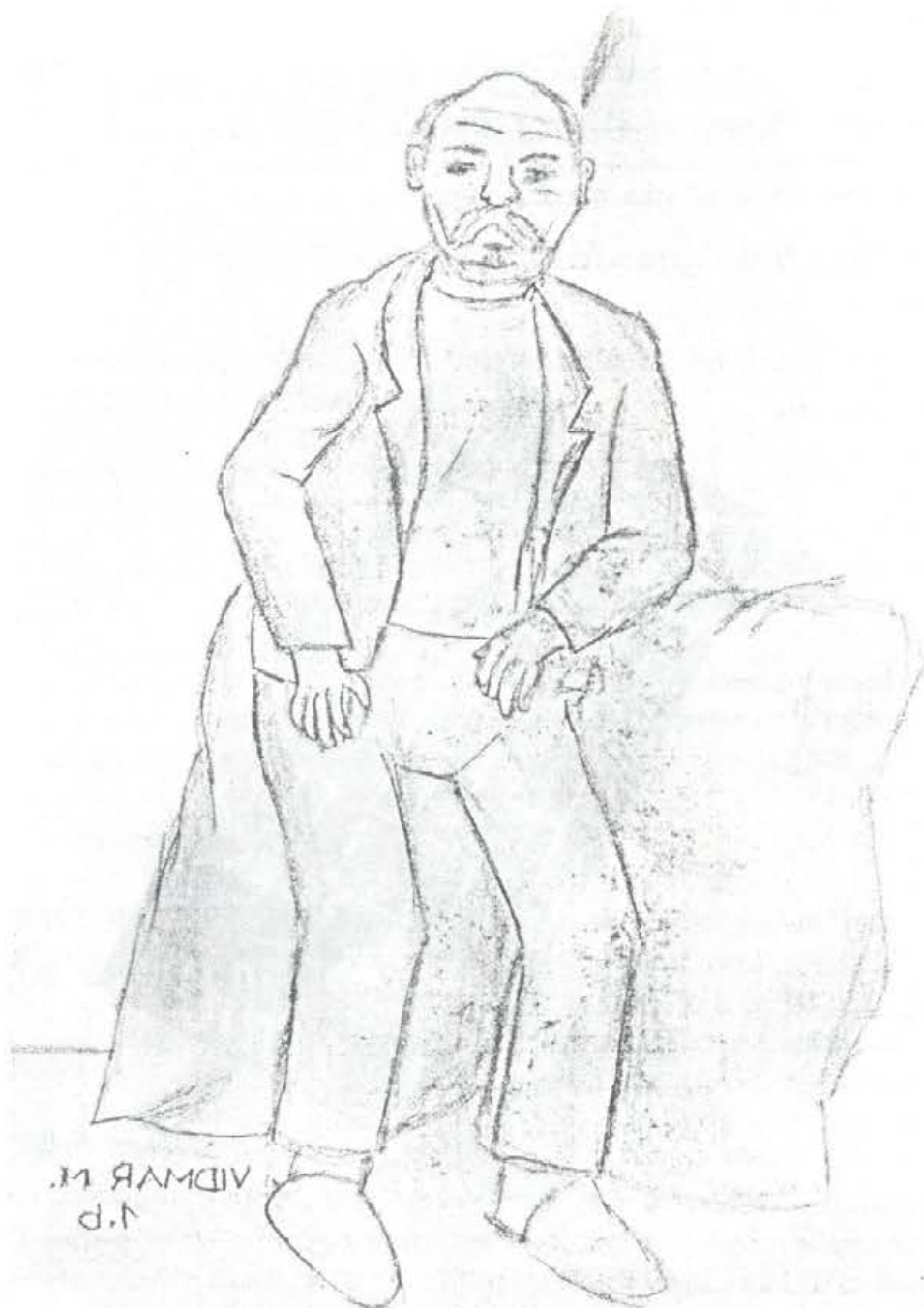
¹ “Pritrđite si pas!”

Življenje - delo

Ajaj oče

V Pilonovi galeriji. Olje na platnu, 133 X 82.5 cm. Stojim pred podobo očeta Meniga Pilon. S platna me v poltemi gleda majhen, debelušen Furlanček. V Ajdovščino je prišel, ko se je poročil z mlado Urško iz Vrhopolj, in odprl pekarno.

Pek v sivo-modri obleki, beli majici, v natikačih na nogah. Mislila sem, da so bili peki od nekdaj v belih oblekah, s čepico na glavi. Menigo sloni na vrečah moke. S platna izstopajo roke, obraz in vreča moke, vse ostalo je temno, sivo, neizrazito. Roke pa - kot Brdavsove: velike, močne, zgarane; veliki prsti, ki

so tako zelo skrotovičeni, da je videti vsak členek posebej. Le kako so te roke lahko nežno božale ženo Urško in kako so pestovale devet malih, nebogljjenih otročičev? In kako so lahko te roke delale najlepše rogljičke, bige, žemlje, kifeljce in pekle najboljši kruh. Tako robate, pa tako spretno? So mar prav zaradi dela, gnetenja, prenašanja težkih vreč takšne?

Obraz. Gube, dolgi beli brki, dolg nos, prevelika ušesa, plešast. Oči gledajo v neznano, usta se ne smehljajo niti niso žalostna, lica so temna, nemara slabo obrita (malomarnosti?). Oče je kot lutka prislonjen na vreče moke in obraz kot lutkin brezbrizno čaka, da bo slikar - fotograf svoje delo opravil.

Vreča moke. Moka je zaznamovala Menigovo življenje, kot je klavir Kogojevo ali čopič Jakopiča in rime (Kos) Prešerna. Moka, kvas, voda, sol... in je zamesil kruh... Kolikokrat je s trudnimi rokami brisal pot s čela in, sloneč na vrečah moke, premišljeval, kod se potepajo otroci in kdo igra tarok v sosednji gostilni.

“Na svoj portret je bil oče zelo ponosen in ga je le nerad pustil iz hiše na razstave, mati pa je zmajala z glavo, češ, zakaj da delam podobe, saj niso svete.”¹

Sveta podoba očeta. Sveta? Mar niso to predvsem roke, obraz, obleka in vreče moke v temnem ozadju. Bi tudi vi tako upodobili svojega očeta? Bi ga secirali in poudarili le tisto, kar se vam zdi pomembno - z vašega zornega kota. Je to sveta podoba?

Kot v labirintu iščem izhod iz nadstropja galerije v pritličje in potem na ulico. Nad staro skrinjo je “Moj oče” in na steni poleg je še “Moja mati”. Z vseh sten me gledajo portreti, tihožitja vpijajo temo. Srepa, prijazno, zaničevalno, vablivo, brezbrizno me gledajo ti ljudje, gmotne postave s platen... Vsak s svojo zgodbo in Venov pogled nanje. In jaz bežim. Oče, mati, čipkarica, Kogoj, Spazzapan, sirota Pavla, Milka, Bianchi, Justa, Furlanske delavke, Rusinja... gredo z menoj.

¹ citat iz Filonovega dela Na Robu

Življenje delo

Venopilono
sirotax pavla 1922/23 (olje)

Bledica otroškega obraza razsvetljuje platno. Deške poteze in kratki lasje poudarjajo nedolžnost, infantilnost, prisotna sta občutka žalosti in razočaranja. Temne oči topo zrejo, kot bi zaman iskale rešitev, kot bi bile obsojene na večno čakanje.

R. Šeligo je rekel:

“Najbolj čudežna reč, ki sem jo na svetu sploh videl, so oči, ki zrejo.”

Oči so tiste, ki ustvarjajo razpoloženje. So zrcalo duše. So edini telesni organ, ki je hkrati notranji in zunanji. Občutljivost poudarja pomembnost teh čudovitih barv.

Teman, brezciljni pogled riše neambicioznost in globoko čustveno prizadetost.

Velika ušesa in nos kontrastirajo rdečim ustnicam, katerih barva edina dopušča možnost ambicije. Spojeni ustnici govorita o dekličinem karakterju. Introvertiranost zapira duši izhode in na ta način šibi komunikacijo.

Sporočilo črnih oblačil nas razrešuje dvomov.

Temna sedanost odkriva črno preteklost.

Dekle je ostalo brez najbližjih, smrt staršev jo je povsem razumljivo potrla.

Mehke, neizrazite gube črnega oblačila spominjajo na otroško nedolžnost.

Izpod svilene tkanine bodeta v oči dekličini osiveli roki. Velike, malce grobe dlani znova izražajo svojevrstno močnatost.

Barvi las in okolice, rjava miza in za odtenek temnejša tla, sovpadata, vendar Pilon še vedno vztraja na spektru nočnih barv.

Poza otroka, ki se opira na mizo, izraža beganje.

Dekle potrebuje toplino, novi dom, druge starše; nekoga, ki jo bo imel rad, jo razumel.

Ekspressionistični barvni kriki vkalupljajo portret v temo, depresijo, presunljivost, skoraj grozljivost.

Melanholija udarja na vso moč.

Situacija ne obeta nič vzpodbudnega, ker je v črni vpita vsa mavrica.

Ostajajo le ustnice. Rdeče ustnice.

NINA HROVATIN, 4.a

Anketna

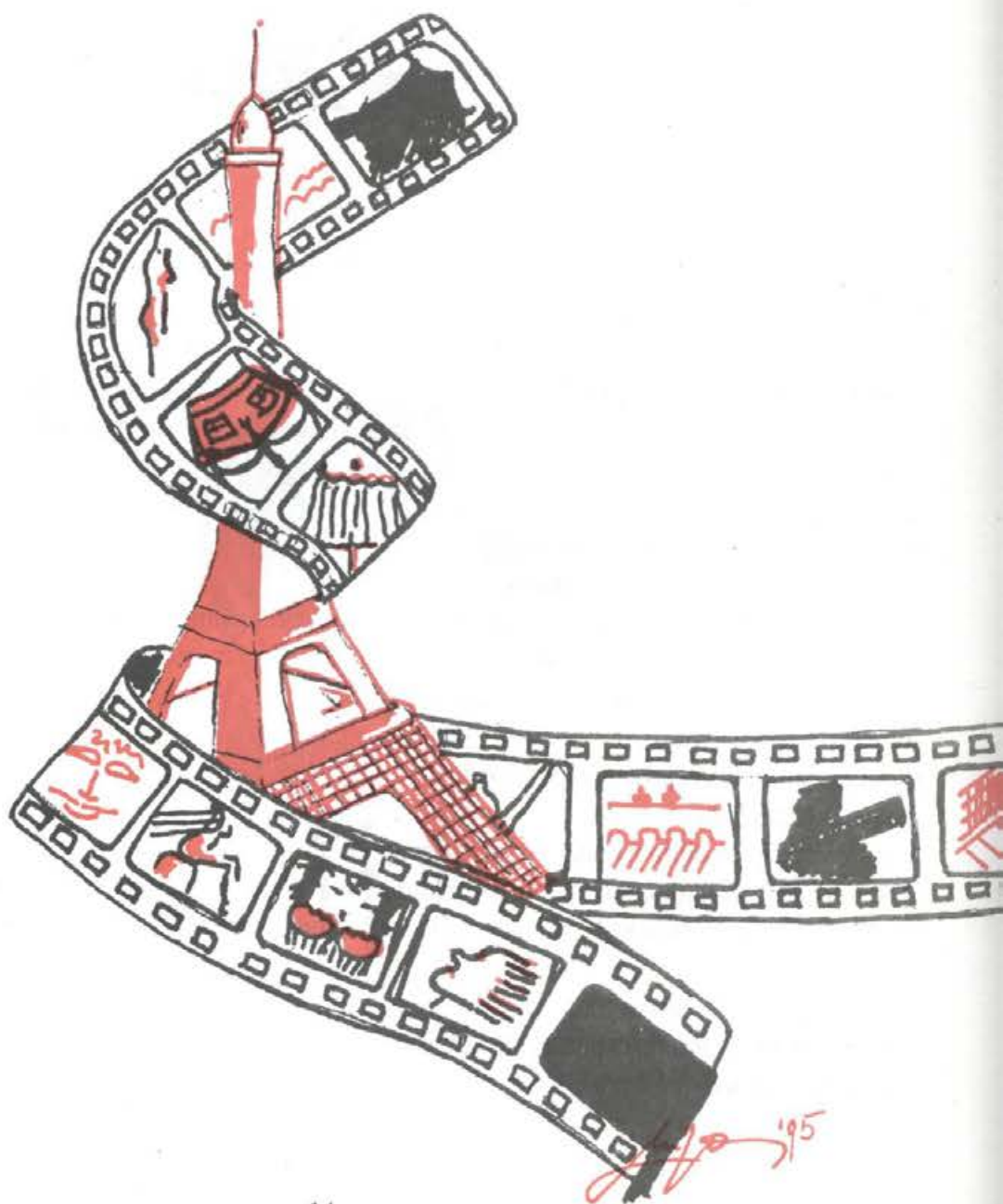
Pilonu med dijaki

Anketiranih je bilo 50 učencev iz prvih in 40 učencev iz četrth letnikov. Rezultati so pokazali, da 98% učencev iz prvih letnikov pozna Piona le kot slikarja, nihče ga ne pozna kot fotografa, 2% anketiranih iz prvih letnikov pa Piona sploh ne pozna. Četrti letniki so se odrezali nekoliko bolje. 77.5% anketiranih pozna Piona kot slikarja, 20% kot slikarja in fotografa, le en učenec pa je odgovoril napačno in sicer, da je bil arhitekt.

1. Kaj je bil Pion?

2. Kaj se v Ajdovščini imenuje po njem?

Pri tem vprašanju so imeli nekaj več težav anketiranci, ki niso iz Ajdovščine. Iz prvih letnikov večina učencev pozna samo galerijo - 54%. Samo šolo pozna 12% anketiranih, le en sam učenec pa ve, da je v Ajdovščini tudi ulica, ki je dobila ime po Pionu. V četrth letnikih večina učencev pozna šolo, galerijo in ulico - 50%, šolo in galerijo pozna 20% anketiranih četrtošolcev, samo galerijo - 30%, samo za šolo ali samo za ulico pa se ni odločil nihče.

3. Kdaj je živel?

V prvih letnikih je pravilno odgovorilo na vprašanje 32% anketiranih, 30% jih je odgovorilo napačno, 38% pa jih tega ni vedelo. V četrtih letnikih je bil rezultat boljši. Pravilno je odgovorilo 75% anketiranih, 20% napačno in 5% anketiranih je napisalo "ne vem".

4. V katero slogovno obdobje spada?

Pilona je pravilno v ekspresionizmu uvrstilo 26% anketiranih iz prvih in 52.5% anketiranih iz četrtih letnikov. Napačno jih je v prvih letnikih odgovorilo 8%, v četrtih pa 20%. Pilon ni znal uvrstiti v slogovno smer 66% učencev iz prvih in 27.5% iz četrtih letnikov.

5. Poznaš kakšno njegovo delo?

32% učencev iz prvih letnikov pozna vsaj eno Pilonovo delo, 68% pa jih ne pozna nobenega. V četrtih letnikih pozna Pilonova dela 30% anketiranih, 60% jih ne pozna nobenega dela, 10% anketiranih četrtošolcev pa je navedlo dela, ki jih Pilon ni naredil.

Kot Pilonova dela so v prvih letnikih omenili:

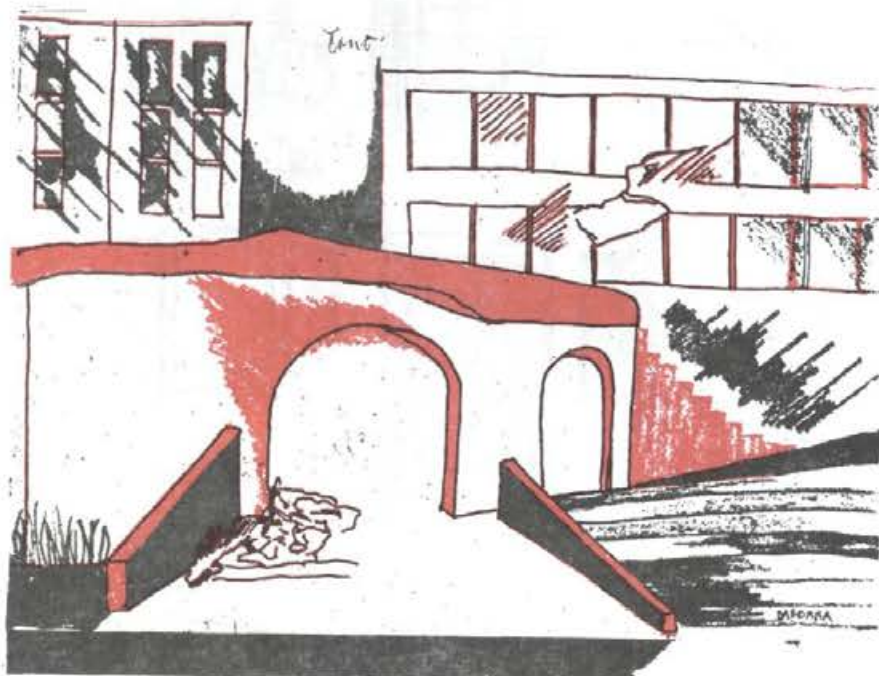
- Moj oče	- Tihožitja
- Kvartopirci	- Avtoportret
- Portret igralke	- Mati
- Akti	- Kabaretko
- Plesalka	- Kip Cankarja

Anketirani v četrtih letnikih pa so kot dela omenili:

- Moj oče	- Mati
- Sestra Pavla (pravi naslov je Sirota Pavla)	- Čipkarica
- Marij Kogoj	- Akti

Rezultati so pokazali, da v četrtih letnikih le vedo nekaj v več o Pilonu kot v prvih, razlika pa je zelo majhna. Iz tega lahko sklepamo, da se četrtošolci v štirih letih šolanja na šoli, ki se imenuje po Venu Pilonu, niso prav veliko naučili o njem.

VERONIKA KAVČIČ, 1.a
TANJA STOJKOVSKA, 1.a

anketa

O Pilonu med Ajdovci

UVOD:

Zanimalo nas je, kako domačini poznajo Piona, zato smo izvedli anketo tudi med polnoletnimi Ajdovci. 50 oseb je odgovarjalo na enaka vprašanja kot dijaki naše šole.

In kako so se odrezali? Poglejte.

Prvo vprašanje se je glasilo KDO JE BIL PILON?

Kar 72% jih je menilo, da je bil Pilon le slikar, 14% vprašanih ga je poimenovalo kot vsesplošnega umetnika in 12% ga pozna tudi kot pisatelja, saj je napisal avtobiografijo z naslovom NA ROBU. 2% sta ga zaznamovala kot fotografa.

KAJ SE V AJDOVŠČINI IMENUJE PO NJEM?

To je bilo tudi eno izmed vprašanj na anketnih listih in 74% pozna Pilonovo galerijo in Pilonovo ulico, 2% vesta, da je poleg galerije po njem imenovana tudi zbirka slik. 10% njih se je poleg ulice spomnilo tudi na našo šolo. 8% ni vedelo za ulico, so se pa zato spomnili na galerijo in šolo. Le 6% pa jih je vedelo za šolo, ulico in galerijo. Torej kar 94% vprašanih pozna vsaj dve njegovi poimenovanji in komaj 6% vsa tri.

2% nista vedela KDAJ JE PILON ŽIVEL. 24% jih meni, da je ajdovski slikar živel v našem stoletju, prav toliko (24%) pa, da se je po Ajdovščini sprehajal v prejšnjem stoletju. 50% jih je zapisalo, da na koncu 19. stoletja in v začetku 20. stoletja, kar je še najbolj prav.

Največjo težavo je anketirancem predstavljala SLOGOVNA SMER, v katero je Pilon spadal. Kar 46% jih na to vprašanje ni znalo odgovoriti. 30% ga je uvrstilo v ekspresionizem, 20% kar v moderno in 4% so mu prisodili tudi kubizem.

KATERA NJEGOVA DELA POZNATE? Poglejte.

- portret Moj oče	14%
- knjiga Na robu	10%
- plastiki Ivana Cankarja in Arturja Lokarja.....	2%
- grafika Ajdovski kvartopirci, Sirota Pavla, kipa Lokarja in Cankarja, portret Moj oče, knjiga Na robu, Ajdovščina s cerkvijo.....	2%
- knjiga Na robu, portret Moj oče	60%
- Cankar in Lokar (kipa), Na robu, Moj oče	10%
- ne poznam	2%

ZAKLJUČEK:

Z anketo smo ugotovili, da Ajdovci Pilonu in njegova dela dokaj dobro poznajo. Lahko pa bi ga poznali še bolje, če bi npr. naredili več promocije za razstave in nastope v Pilonovi galeriji, če bi se praznovalo ali poudarilo Pilonov rojstni dan oz. dan smrti, če bi bilo jasno, da sta Cankarjev kip pred kinom in Lokarjev v parku izpod Pilonovih prstov...

Dragi bralec, če bi rad ugotovil, kako Ti poznanaš Pilonu, pošteno odgovori na anketna vprašanja in presodi. Veliko uspeha.

Izvedla: ALENKA KRAPEŽ, 2.b

...ali šola res ni nič naredila, da bi bolje poznali Pilonu?...

NE. NE? NE!

Katja Škrli, 2.b

Šola, ki ima ime po znanem slovenskem, predvsem pa ajdovskem slikarju Venu Pilonu, bi morala letemu posvetiti nekoliko več pozornosti. Če ne drugega, bi lahko pred šolo stal njegov doprni kip, po šoli bi visele njegove slike ali pa vsaj pristne kopije le-teh. Šola bi lahko praznovala tudi Pilonov dan in tedaj bi celotna šola v okviru kakega kulturnega dne obujala spomine na Pilonu in njegove življenjske dosežke (lahko pa bi ostali doma - dijaki ne bi imeli nič proti). Tudi pri umetnosti bi ga morali omenjati kot enega temeljev časa, v katerem je živel. Vsaka generacija dijakov bi morala vsaj enkrat v štirih letih obiskati Pilonovo galerijo oz. razstave, ki so v njej. Likovno nadarjeni dijaki bi lahko na "Pilonov dan" v galeriji razstavljali tudi svoje slike.

Matej Furlan, 3.b

V osnovni šoli smo zvedeli dosti več kot v srednji. Dobro bi bilo spoznati ga še podrobneje - kot navadnega človeka, pa tudi z umetniške plati. Lahko bi imeli kulturni dan!

Urh Černigoj, 2.b

Ja, pri umetnosti bi nam lahko kaj več povedali, čeprav nekaj malega o njem že vem. Ne bi škodilo, če bi vedeli kaj več.

Tanja Bratina, 2.b

Vena Pilonu kot človeka, po katerem je poimenovana naša šola, bi se morali večkrat spomniti. Vsaj enkrat na leto bi morali praznovati njegov dan kot kulturni dan, pripraviti razstavo v njegovi galeriji, pa tudi pri predmetih, kot sta slovenščina in umetnost, bi mu morali posvetiti nekoliko več pozornosti.

Katarina Dolgan, 2.b

Zdi se mi, da Veno Pilonu ni predstavljen dijakom, saj večina dijakov ve le to, da je v Ajdovščini njegova galerija. Še manj so s tem seznanjeni tisti, ki niso obiskovali osnovne šole v Ajdovščini. Mogoče niti niso videli njegove galerije. Obstaja možnost, da niti ne vedo, kaj je bil. Kakšnih podatkov o njem pa nam niso povedali niti v osnovni šoli, še manj pa v gimnaziji.

Kristina Troha, 2.b

Kot Ajdovci bi morali biti ponosni na našega velikega rojaka Vena Pilonu. Žal pa o njem ne vemo veliko. V vseh štirih letih srednje šole niti enkrat samkrat nisem slišala, da bi nam učitelji govorili o njem. Sklepam, da je vse odvisno od moje volje in lastne želje spoznati Pilonu.

Janja Avbar, 4.a

In še dve vprašanji prof. Mikuževi - učiteljici umetnostne zgodovine.

“Učenci so menili, da se pri pouku umetnostne vzgoje premalo naučijo o Venu Pilonu.”

“Ja, Vena Pilon nimamo posebej v učnem načrtu, zato naredim, kolikor morem. Omenimo ga zlasti na začetku leta, ko se učenci seznanjajo s pojmom umetnost in ga večinoma vzamemo za primer umetnika. Sicer pa spada v obdobje ekspresionizma, kjer ga tudi omenimo, če seveda do tja pridemo. Zdi se mi, da učenci večinoma poznajo njegova dela, pa saj so bili skoraj v večini tudi v osnovni šoli že v Pilonovi galeriji.”

“Se Vam zdi, da je obiskovalcem naše šole jasno, po kom se šola imenuje?”

“Ne. Sicer pa je sedaj prepozno, ker simbol smo že dali narediti (steber), na njem pa ni nič, kar bi nas spomnilo na Pilonu.”

Kaj pa meni prof. Tomažič?

“Šola ohranja tradicijo - vsako leto na Pilonovo obletnico smrti oz. rojstva (23. septembra) nesejo predstavniki dijakov in učiteljev venec na njegov grob.

Če dijaki ne vedo za Pilonov dan, pa so jim zagotovo znane grafike, ki visijo v učilnici likovne umetnosti. Verjetno pa bi bilo dobro kakšno grafiko obesiti tudi na hodnik, da bi jo vsak lahko videl.”

Izjava gospoda ravnatelja, prof. Draga Bratine:

“Ker smo imeli več predlogov za poimenovanje naše šole (tudi imena politikov), se je kolektiv odločil, da bo šola nosila ime po domačem umetniku Venu Pilonu. Za ohranitev spomina nanj, je dan večji poudarek tudi pri pouku umetnostne vzgoje, čeprav tega ni v programu. Vsako leto, ob obletnici smrti pa tudi na dan mrtvih, obišče delegacija dijakov in učiteljev Pilonov grob. Skušamo, da imamo vsakih nekaj let kulturni dan, da se generacija dijakov seznanja s Pilonovim delom in življenjem. Trenutno pa pripravlja uredniški odbor z mentorico Zdenko Blažko naše šolsko glasilo, ki bo posvečeno Venu Pilonu.”

Zbrala
ALENKA KRAPEŽ, 2.b

Govoril mi je G. Marjan Bras

Intervju

Pogovor bo tekel o Venu Pilonu, njegovem stricu, slikarju, fotografu, igralcu, scenografu, skratka človeku, ki je pustil življenju, da ga izoblikuje v vseh svojih potencialih;

“PREPUSTIL SEM SE ŽIVLJENJU,
KI SE JE IGRALO Z MANO
IN ME OBLIKOVALO PO SVOJE -
TRIDIMENZIONALNO;
ZATO SEM GA LJUBIL - DO ROBA.”

Kot Ajdovca ga skoraj vsi dobro poznamo. Po vseh kotičkih se je potikal, tako da si ga večkrat lahko videl vandrati z baretko in dolgim šalom po mestu. Bil je poln energije, veselja in radosti.

Zanima me predvsem vaš osebni stik z njim. Kako daleč vam sežejo spomini nanj?

Oh, spominjam se ga kot strica, ki je pač prihajal kdaj pa kdaj domov - obiskovati sorodnike, mamo, očeta, rojstno gnezdece. Spominjam se ga tudi kot “bodočega umetnika” - vsesplošno nadarjenega, saj so mu mnogi obetali bogato prihodnost.

Spominjam se dneva, ko sem mu moral večkrat nastaviti svoj obraz, da je končno ujel v objektiv kar je hotel. Bil je eden redkih razigrancev, ki je hotel živeti življenje in iz njega čim več iztisniti.

Vam je mogoče znano, kako je prišel do odločitve, da se poda v Pariz?

Na vsakem koraku je našel prijatelja. Bil je odprt, družaben človek, vedno pripravljen pokazati svoje sposobnosti. Vsi, ki so ga imeli radi, so ga podpirali pri razvijanju njegovega talenta. Natančneje ne bi vedel, kdo mu je pomagal do Pariza. To mesto je bilo takrat Meka za vse vrste umetnikov, ki so se hoteli ne samo uveljaviti, ampak tudi izpopolnjevati se v svoji umetnosti.

Torej se je njegova umetniška pot začela že doma?

Nadarjenega slikarja je v njem odkril že profesor v nižji gimnaziji, v Rusiji pa je kot ujetnik ustvaril svoje prve akvarele, slikal je tudi ob domači hiši, ob šoli, na podstrežje pa je zlagal dela, s katerimi ni bil zadovoljen.

Slike, ki jih je ustvaril pred odhodom v Pariz, je zastavil pri dr. Lokarju, sicer finančno svojega načrta ne bi mogel izpeljati.

Kako se je znašel na tujih, nepoznanih tleh? Gotovo je sprva pogrešal svoj dom.

Z navezovanjem stikov z ljudmi nikoli ni imel problemov, zato se je hitro vključil v tedanjo pariško umetniško družbo. V par letih so mu ljudje “nadedli” ime “neimenovani ambasador”, ker je vsakemu Slovencu, ki se je v Parizu izgubil, znal pomagati.

Nato je spoznal Anne-Marie, ki je vse do smrti ostala njegova življenjska sopotnica. Rodil se jima je sin Dominique in počasi sta si ustvarila svoj dom - daleč proč od rojstnih krajev.

V tem obdobju ni samo slikal, znan nam je tudi njegov opus fotografij, posnetih v Parizu...

Že od nekdanj je kazal radovednost za najrazličnejše umetniške načine izražanja. Prevajal je slovenske knjige, pesmi Otona Župančiča, Kosovela, Murna, ... v francoščino in jih objavljaval v literarni reviji DIRE, po vojni igral v slovenskem filmu Na svoji zemlji, sodeloval kot scenograf pri številnih gledaliških predstavah. V tridesetih letih je s slikarstvom skoraj prenehal in se posvetil fotografiranju.

Dama v pozi (foto)

Je ohranjal vezi s svojimi domačimi?

Večkrat se je vračal in to zelo rad. Včasih kar nenapovedano. In tako se je nekoč vrnil za vedno. Anna-Marie je umrla in ravno v tem času se je Dominique namenil poročiti. V svoji knjigi je zato zapisal:

“Bolj ko je Anne-Marie silila v duhovnost, v nebo, bolj sem se spuščal v materijo, na zemljo.” In se tako na koncu knjige poslovil od Pariza:
“Zgubil sem ženo... Montparnaški cikel mojega življenja je zaključen. Jaz se vrnem v svoje rodne kraje.”

In ga Ajdovci kljub dolgoletni odsotnosti niso pozabili?

Nikakor, odnosi z rojaki se vselej niso kar tako ohladili. Vsak ga je bil tudi po vrnitvi vesel, družil se je z Lokarjem (njuno prijateljstvo pač še danes ni nobenemu popolnoma jasno), s Križajem, Bianchijem in ostalimi priznanimi slovenskimi umetniki, kot so Črnigoj, Kogoj in Špacapan.

Bi torej lahko rekli, da je bil med Ajdovci bolj priljubljen kot Lokar?

O priljubljenosti ne bi govoril, vem pa, da je imel Pilon dosti več zaslug za naše mesto kot pa Lokar. Njega še po vojni nobeden ni poznal.

Danes imamo v Ajdovščini zakladnico Pilonove zapuščine. Komu se imamo zahvaliti za to?

Po njegovi smrti se je pojavilo vprašanje, ali postaviti v spomin galerijo ali ne; ali obdržati lastnino ali ne. Tedanji župan Greif je že sprva zahteval, da se Pilon pokoplje na državni ravni in da se ohrani, kar nam je zapustil. Večidel njegovih slik, fotografij in ostalih spominov je imel sin, ki se je na županovo pobudo odločil, da zapuščino podari mestu Ajdovščini. Aranžerstvo galerije je prevzel gospod Križaj. Spodnji prostori rojstne hiše so bili že prej galerija, s sestro so se dogovorili za preureditev zgornjih sob stanovanja. Lenščakovi so se preselili. Tudi pekarna je izgubila svoj prostor.

Redkokdaj se zgodi, da ima umetnik v svojem domu razstavni prostor...

Ja, ustanovili so posebni fond za to premestitev in mislim, da je bila Pilonova galerija v Sloveniji prvi objekt, ki je razstavni prostor in rojstna hiša hkrati.

Že vrsto let se naša gimnazija imenuje po Venu Pilonu. Za to smo lahko hvaležni prof. Novakovi, pravi gospod Bras. Ime nosi po umetniku, slikarju, fotografu,.. po človeku, pri katerem se lahko učimo živeti življenje - in to tridimenzionalno, polno, do roba.

DARJA BRECELJ, 4.b

Pogovor s slovenskim Parižanom EVGENOM PAVČAKOM

Mrzla velikonočna sobota, 13 popoldne - moje prvo srečanje s človekom, ki živi med Francijo in Slovenijo ter je duhovno povezan z mnogimi slovenskimi umetniki v Franciji. Njegovo neuradno poslanstvo - kulturni ambasador Slovenije - enačimo s Pilonovim, pa čeprav je to le "nekaj, česar se sam ne zavedaš in ne poskušaš izkoristiti."

Ravno zato, ker je bilo te vrste poslanstvo malo znano in tudi danes o njem ne vemo veliko, sva ob njegovem kratkem obisku doma v Lokavcu spregovorila o kulturnem ambasadorstvu v Parizu, Pilonu, svetovljanstvu, filozofiji, Mušiču, Lokarju in drugih.

"Kadarkoli govorimo z nekom, ki ima za seboj toliko izkušenj, doživetij, šol..., ki je vsrkal toliko znanja in prišel do tako visoke izobrazbe, kot ste to storili Vi, ga ponavadi vprašamo, kako je to sploh dosegel, kakšna je bila njegova življenjska pot, ki jo je moral prehoditi?"

Torej, kako ste se Vi vzpenjali?"

"Med šolanjem v Zavodu sem počasi spoznaval, da tudi če sem slep, lahko v življenju marsikaj storim. Tako sem se po nekaj letih vpisal na gimnazijo, kamor me niso preveč radi sprejeli. Po gimnaziji sem odšel na fakulteto in si tudi izbral delovno mesto profesorja na gimnaziji. Vendar sem kaj kmalu spoznal, da poučevanje ni moja edina ambicija in sem s pomočjo prijateljev dobil štipendijo za šolanje v tujini. Edini, ki so me takrat podprli, so bili direktor francoskega kulturnega centra gospod Lobmard, Jože Javoršek in Pavel Kogoj iz Zavoda za zaposlovanje.

Tam sem doktoriral in po končanem študiju podpisal pogodbo z nacionalnim centrom za znanstveno raziskavo in se tako preživljal. Tako sem tam ostal in se dokazoval."

"Se dokazujete tudi danes?"

"Človek se mora vedno dokazovati, če hoče, da ga ljudje sprejmejo. Dokazovanje pa mora biti tem večje, čim manj materialnih dobrin imaš. To je znano že iz zgodovine npr. Homer, Milton...ljudje, ki so ustvarili veliko več kot jaz. Milton je moral čakati, da je prišel nekdo k njemu, da mu je zdiktilal 50 blankverzov (nerimanih peterostopnih jambskih verzov), ker je bil tako ubog. Vendar so ga žal odkrili veliko pozneje in ni imel prilike videti svoje slave.

Torej je zelo veliko odvisno od materialnega položaja. Danes živi v Salzburgu deček, ki se skorajda ne zaveda, da je slep. Vključen je v osnovno šolo in svet zaznava preko računalnika. Vedno mora biti nekdo poleg tebe, da te motivira in poriva naprej. Npr. Prešeren bi bil morda kmet, če ne bi bilo njegovega strica in tistih nekaj duhovnikov, ki so odkrili, da je fant pameten, in so ga poslali v šole."

"Kako se človek vključi v pariško družbo in kako ga le-ta sprejme? Vemo, da so Parižani zelo zaprti ljudje in da težko spustijo človeka v svoje kroge. Kako ste Vi postali del visoke pariške družbe?"

"V Parizu je ogromno tujcev. Lahko rečem, da sem deloval preko tujcev bolj kot preko Francozov. Tujci so v glavnem študentje, štipendisti celega sveta, tako da se preko njih lažje vključiš v francoski svet. Kajti Parižani so zelo zaprti.

Zelo veliko je odvisno od socialne pogojenosti. Tako, da si začneš izbirati tiste prijatelje, ki imajo podobne interese. Lahko rečem, da so tujci v Parizu povečini idealisti in ne materialisti."

"Potemtakem lahko v "nefrancostvu" iščemo vzroke ideologije?"

"Da, lahko bi tako rekli. Čeprav je bolje, če rečemo nematerializma. Npr. Veno Pilon je odšel v Pariz in predstavljal takrat zelo razširjeno smer ekspresionizma v centralni Evropi v slikarstvu. In četudi se je poročil z meščanko, je živel skromno. To pa zato, ker ga takratne državne strukture niso podpirale. Zato se je, kljub temu, da je bil v samem evropskem vrhu, vrnil v Ajdovščino z dvema kovčkoma, še večji siromak, kot je bil poprej. Vendar pa je bil zelo pošten in je sklenil končati s slikarstvom, češ, da je naredil dovolj, in se bo posvetil fotografiji. In lahko rečem, da Slovenija še danes Pilonu ni odkrila tako, kot bi ga morala, kar pa je pravzaprav šibka točka Slovenije. Če bi ga takrat podprli, bi imela naša država neprecenljivo vrednost njegovih slik, ki še ni končala rasti. To pa ni bil le tedanji problem. To se dogaja tudi sedaj, npr. pri Mušiču. Danes se njegove slike prodajajo za več kot 230000 DEM. Slovenija tega ni znala izrabiti pred leti in bo danes kupila le katero izmed njegovih grafik, ker za ostale slike ne bo imela dovolj denarja."

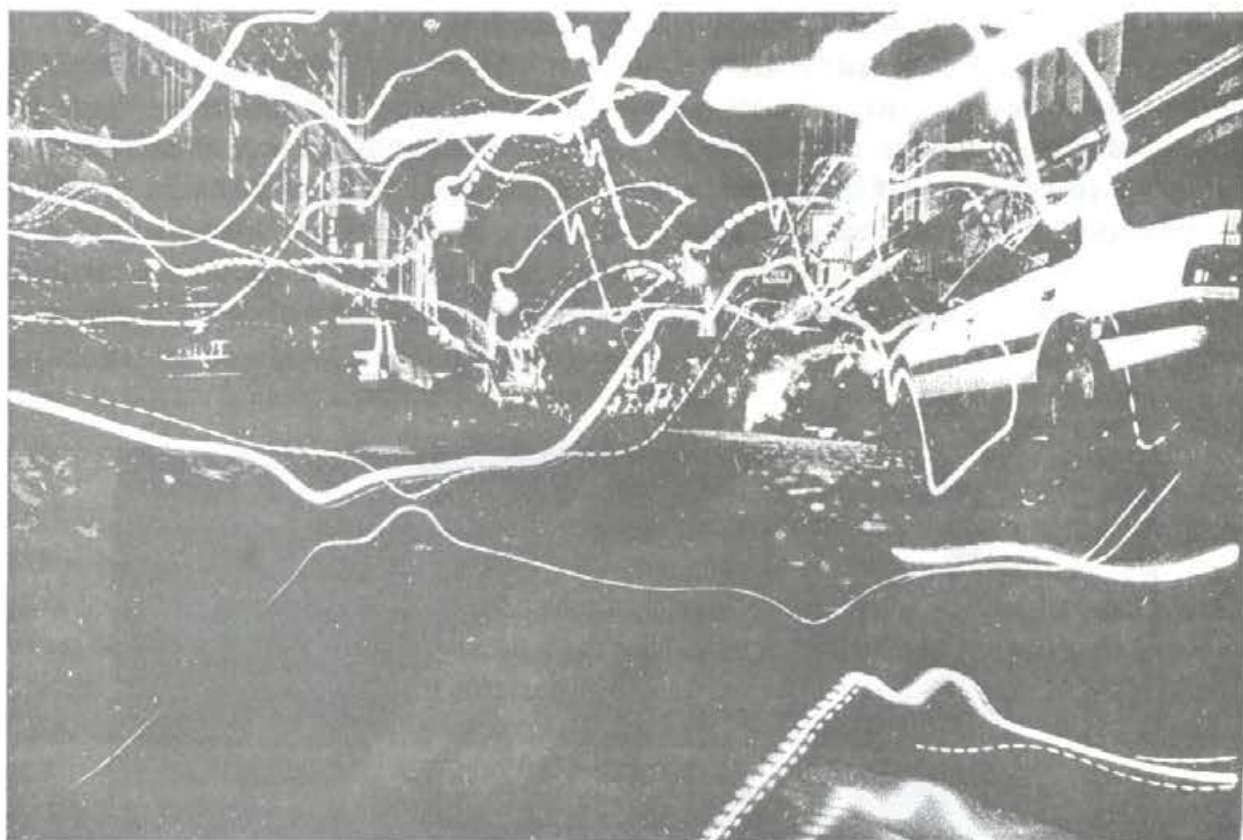

"Ali ste se Vi kaj opirali na Pilonovo bivanje v Parizu? Vam je bilo kaj lažje, ko ste vedeli, da je bil Vaš rojak že tam?"

"Ne, to ne. Ker vsak človek mora živeti svojo eksistenco. Imaš le to zavest, da je bil nekdo tudi tam, v enakih razmerah kot ti, vendar nič drugega. Lahko imaš tudi to zavest, da so bili Slovenci tam v težjih situacijah, kot si ti sam. Pilonov odhod je bil povezan z ustvarjanjem, moj s študijem... So pa bili Slovenci, ki so odšli zaradi zaslužka, ki so bili prisiljeni oditi, in veš, da so se znašli. Torej so ti tisti, s katerimi si povezan."

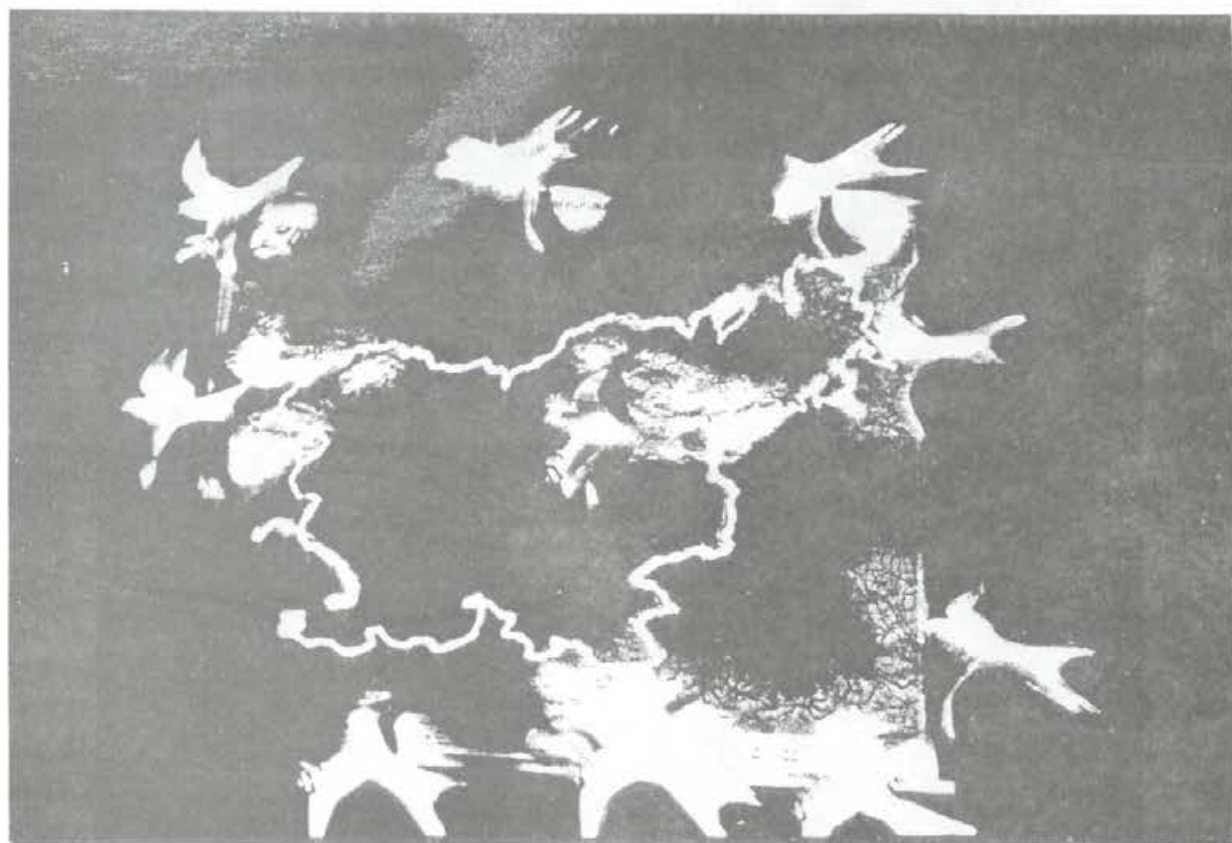
"Kaj lahko rečete o darilu, ki Vam ga Francija daje in ki ga je verjetno dala tudi Pilonu in drugim Slovencem?"

"Lahko rečem le to, da je to darilo zelo veliko in tako, ki se nikoli ne obrabi. To je velik kup informacij, ki jih dobivaš dan za dnem, ki kar mrgolijo okoli tebe. To pa niso le informacije iz Francije, ampak iz veliko drugih držav in veroizpovedi."

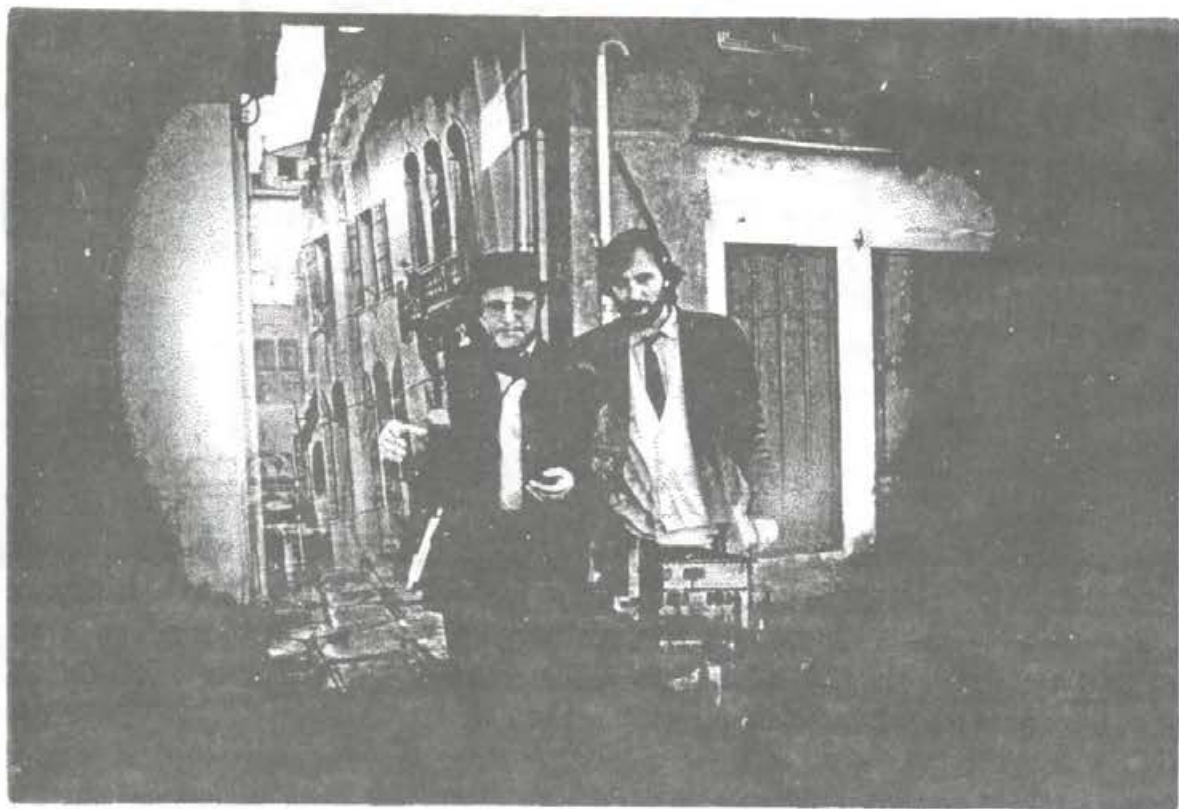
"Ali je slovenščina eden izmed teh jezikov?"

"Ne, slovenskega jezika ni slišati ne na radiju ne na televiziji. Čudim se, da slovenska televizija ne poskrbi, da bi se vključila v satelitski program. Ne samo zaradi Slovencev v Franciji. So slovenske skupnosti tudi v drugih državah - malo je držav, v katerih jih ne najdemo."

"Če se za trenutek ozrete nazaj in primerjate Vaš odnos do življenja, ljudi, narave... pred leti in sedaj, ko ste v evropskem vrhu - ali se človek kaj spremeni vzporedno z vzponom? Si želi kdaj nazaj, domov, postati spet neboem?"

"Človek vedno ostane isti. Njegova notranjost se ne spremeni, četudi se včasih to zdi. Spremeni se le nek zunanji del osebnosti, ki povzroči, da postane človek zagledan vase in se ne zmeni za druge. Vendar pa v njegovi notranjosti ni bistvenih sprememb. So pa pogloblitve zunanje razlike, ki te označujejo. To so npr. medijska prisotnost, to da nisi več navaden človek..., so pa le prijetne stvari, tako da se jih nočeš znebiti za stalno, posebej če veš, da so to zelo hitro minljive pripetije. In ker veš, da slava hitro mine, jo moraš zelo pametno izkoristiti."

EINLADUNG

Das FABRIK-FOTO-FORUM
lädt Sie herzlich ein zu der Ausstellung

EVGEN BAVČAR »Innenbilder/Zufallsbilder«

Die Eröffnung der Ausstellung ist am:
So. 3.3.91 um 12 Uhr

Herr Dr. Denis Evasque
(Direktor des Institut Français Hamburg)
wird die Ausstellung eröffnen.
Der Fotograf ist anwesend.

FABRIK-FOTO-FORUM

Barnstraße 76 - 2000 Hamburg 50 - Tel. 39 107 0

"Je kaj, kar Vas v Sloveniji moti in o čemer ne bi bili pripravljeni spregovoriti v drugi državi?"

"Veliko je takih stvari, ena pa me še posebej moti in to je nezanimanje novinarjev za posredovanje tistih informacij, ki bi ljudem duhovno koristile. Ne samo, da se novinarji ne zanimajo dovolj za kulturo izven meja, med njimi obstaja prepričanje, da bodo informacije same priletele v uredništvo. S tem prepričanjem pa so, skupno s predstojniki Slovenije, povzročili množične odhode umetnin in njihovih stvariteljev iz domovine, med njimi tudi Pilona."

Avtor fotografij v tem prispevku je gospod Evgen Bavčar

Intervju izvedla:
LEA SLOKAR, 2.c

intervju

Z Vanilom Ježičem, akad. slikarjem in kustosom v Pilonovi galeriji v Ajdovščini

V Pilonovo galerijo sva prišla s čudnim občutkom. Galerijo sva poznala že prej, vendar le od obiskov z učiteljem likovnega pouka in v mislih sem jo imel le kot zapravljanje časa, čim dlje od pouka.

Ko sva vstopila v pisarno gospoda Ježiča, sva takoj opazila abstraktno sliko, ki je visela za njegovim hrbtom. Nisva je razumela, vendar sva se morala njejprej posvetiti intervjuju.

Kdaj je nastala Pilonova galerija, in kdo jo je ustanovil? Kdo je njen lastnik?

Pilonovo galerijo je ustanovila občina Ajdovščina leta 1973. Na začetku je bilo v galerijo spremenjeno samo pritličje, ki je bilo nacionalizirano, zgornji del pa je pripadal Lenščakovim, ki so kasneje dobili hišo v okolici Riciatove vile. Tako je galeriji pripadel še zgornji del stavbe. Sedaj je zgornji del stavbe v lasti občine, spodnji del pa je v denacionalizacijskem postopku in bo najbrž zopet pripadal družini Lenščak. Sicer pa ta problem razrešuje ministrstvo za kulturo.

So Pilonove slike le v tej galeriji? Kje vse so še Pilonove slike ali kdo so njihovi lastniki?

Pilonove slike so še marsikje drugje. Nekatere so v lasti galerije moderne umetnosti v Ljubljani, nekatere so v Beogradu, v praški galeriji sta dve deli, nekaj jih je tudi v stari Gorici, nekaj del pa je v lasti posameznikov. Največ slik skupaj pa je zbranih prav v Pilonovi galeriji. Grafik, slik, kipov, risbic je okoli petsto. Večino slik je Pilonovi galeriji podaril Pilonov sin, ki je po očetovi smrti prišel iz Pariza, kjer je živel, in z darilnim pismom daroval galeriji vse očetove umetnine.

Ima galerija v lasti kakršnekoli dokumente o Pilonu?

V galerijini lasti so vsi dokumenti, ki jih je za časa življenja Pilon hranil. Od izpiskov iz rojstne knjige, do spričeval in raznoraznih priznanj itd. Zavrgli nismo ničesar, sicer pa je Pilon zadnja tri leta preživel v Ajdovščini, tako da ima galerija vse njegove dokumente.

Kakšna bi bila vrednost kake Pilonove slike?

Objektivno sodbo o vrednosti katerekoli slike je zelo težko dati. Poznati je treba sloge, slediti je treba trendom. Sicer pa se merila spreminjajo. Najboljša dela pa ostajajo skozi čas aktualna. Preden posodimo slike, moramo le-te zavarovati, zato je treba postaviti določeno vrednost. Tako lahko dosežejo nekatera Pilonova dela tudi do 50.000 DM.

Kako ste v galeriji poskrbeli za varnost slik?

Alarmne naprave v Pilonovi galeriji obstajajo že tri leta, sedaj pa jih nameravamo dograditi s protipožarnim sistemom.

Kakšno je poslanstvo galerije?

Poslanstvo galerije je predvsem ohranjanje spomina na Piona, ohranjanje njegovih del, za umetnostne kritike in zgodovinarje pa možnost, da lahko pridejo proučevati njegova dela. Če pa slučajno organizirajo Pilonovo razstavo kje drugje, jim Pilonova galerija začasno posodi njegova dela. Tako se sedaj dogovarjamo s tržaško galerijo.

Če ima Van Gogh 10 točk, koliko bi jih dali Pilonu?

Primerjava z Van Goghom ni mogoča, ker so, gledano v svetovnem merilu, Van Goghove slike mnogo dražje od Pilonovih. Sicer pa je v slovenskem merilu Pilon primerljiv z Ivanom Kraljem.

Naloga je bila opravljena, slika za hrbtno gospoda Jejčiča pa nama ni dala miru. Povprašala sva, kaj predstavlja, in dobila tale odgovor: "Sodobno slikarstvo, ki se za vsakega slikarja posebej previje iz konkretnega v abstraktno. Pri abstraktnem pa ni več vidnega sveta, vendar prevladuje slikarjeva domišljija; slikar sliko sestavi na svoj način, svet naslika s svojimi barvami. Tako je bila slika, ki jo vidita, naslikana po slikarjevem spominu v slikarski koloniji v Križu. Na njej je Vipavski križ. Vidita, to tukaj je cerkev..."

Hkrati sta bili rešeni dve neznanki. Doumela sva sliko, ki je bila prej za naju le skupek barvnih nians, poleg tega pa sva spoznala tudi bistvo Pilonove galerije, ki se je prej skrivalo za pojmovanjem, da je obisk zgolj zapravljanje časa.

ROK BRECELJ, 2.a
MIRKO FERFOLJA, 1.a

Kako sem spoznala Vena Pilonā

Ko sem se zdela svoji družini primerno stara in popotovalno sposobna, me je določila za tetino spremljevalko. Z avtobusom sem odhajala v Trst, čakala teto na železniški postaji ali pa sem se vozila z njo od doma do Trsta in ji pomagala nositi težke kovčke...

Bila je jesen. Na tržačanu sem sedela poleg starejšega moža, ki je na kolenih držal majhen rjav kovček. Prav majhen, ne večji od aktovke. Zdelo se mi je, da je nemiren. Ves čas je pogledoval desno in levo, se pogovarjal s šoferjem, obračal kovček in ga odprl: v njem so bili gosto popisani listi, tipkopisi, povsod popravki, rdeči, modri, s svinčnikom. Oko se mi je prav priselalo na papirje. "Gledate moje papirje", je dejal. Bila sem v zadregi. Zalotil me je. Nekaj sem jecljala, bila rdeča, njega pa je to zabavalo. Hripavo se je zasmeljal in dobrodušno rekel: "Odpiranje kovčka je finta, nisem vedel, o čem naj se pogovarjam z vami."

Potem je govoril. O Parizu, o Ajdovščini, o slikanju, o Krasu, o Černigoju in Kosovelu, o svoji knjigi, ki je v kovčku, in jo pripravlja, da bo izšla pri Slovenski matici.

Študijsko leto se še ni začelo, bil je september, jaz, še ne brucka, pa sem bila v devetih nebesih. Spoznala sem človeka, ki piše, do takrat sem v živo videla in slišala le Franceta Bevka.

Veno Pilon. In začelo se je iskanje podatkov o njem. Tako sem prebrala Steletovo knjigo, iskala podatke o Černigoju, se zakopala v Kosovela, našla podatek, da je sodeloval pri snemanju filma Na svoji zemlji. In naslednje leto, ko je knjiga izšla, sem si jo poleti kupila za deset inštrukcij.

Imela sem svojega Pilonā, podpisanega, in imela sem izhodišče za brskanje in iskanje.

Potem sem ga srečala v Ajdovščini, ko se je vrnil domov. Hripavega, majhnega, z obvezno pisano ruto okrog vratu, s papirji. Posedel je v šturski slaščičarni in se sprehajal od avtobusne postaje do Snice. Borno nadomestilo za hrupne pariške bulvarje, za kavarne, za družbo, ki jo je imel. Našla sva se pri Lokarju in lahko sem poslušala, poslušala...

Pripovedoval je o slovenskih kulturnikih, ki so po vojni prihajali v Pariz in se ustavljali pri njem, več kot ustavljali. Bil jim je vez z domovino, pomagal jim je iskati stanovanja, jim odpiral pariška vrata. Nekam žalostno je govoril: "Vse je minilo, saj me skoraj ne poznajo več, pa sem jim pomagal, kolikor sem mogel." Zdelo se mi je, da preveč toži, a zdelo se mi je tudi, da je v njegovih besedah mnogo žalosti in nisem vedela, kaj naj rečem, ali je sploh prav, da kaj rečem. In ne da bi vedela, da ravnam prav, sem poslušala. Potreboval je poslušalca, molčečega sogovornika. Povsod si ga lahko srečal, v Novi Gorici, v Ljubljani. Vedno s fotoaparatom okrog vratu. Fotografiral je vse, kar je pritegnilo njegovo oko: izložbe, mlakuže po dežju, ljudi in njihove odseve v velikih steklih, luči. "Aparat ni pomemben, važno je drugo, kako fotografiraš, kako najdeš motiv," je govoril, ko sem ga spraševala, kaj naj kupim, da bom tudi jaz lahko ohranjala trenutke.

Orakelj slikarjev

Francosko izdajo svojih ugank o slikarjih, izdal jo je Vodaine, je pozimi 1969 prevajal v slovenščino in sam oblikoval 100 lesoreznih zapisov. Sedela sva v slaščičarni, bral mi je prevode, moja naloga je bila, da sem povedala, kaj zveni lepše.

Pripovedoval je o mnogih ljudeh. Bil je zelo tenkočuten človek. Zlo ga je prizadelo in ni maral ljudi, ki so poniževali druge. Pripovedoval mi je nenavadno zgodbo o slovenskem pisatelju, ki ga je povabil na večerjo. Pri mizi je stregel pisateljev sin, oblečen v livrejo. "Ubogi fant," je dejal. "Večerjo še čutim v grlu."

V nekem trenutku se je zgodilo nekaj zelo čudnega in bolečega. Pilon mi je posodil pisma, ki sta si jih pisala z Lokarjem. Nenavadna korespondenca. Pisatelj in slikar sta razčiščevala svoja razmerja, razlagala sta drug drugemu, kaj je komu umetnost, pisala o starih zamerah in ostajala oba vsak na svojem bregu. Da razumeš ljudi, moraš biti dovolj star, čustveno dovolj star, tebe samega morajo ljudje prizadeti, da zaslutiš, kaj ljudi boli. Bolečina je za zorenje nujna. Dokler pa je vse lepo, doumevaš svet literarno in literaturno površno. Ta njun odnos, sovraštvo in ljubezen obenem, mi je bil takrat popolnoma nedoumljiv, in danes, ko slutim, kaj se je med umetnikoma dogajalo, skoraj ne morem o tem govoriti, saj nisem prepričana, da bi komu od obeh ne bila krivična. Takrat sem popolnoma prisegala na Lokarja. Pilonu sem dokazovala, da ima Lokar prav in nisva se mogla več ljubeznivo pogovarjati. Mnogo ljudi se je takrat začelo vrteti okrog Pilonu in tudi priložnosti za pogovarjanje ni bilo več.

Nekaj dni pred 8. februarjem 1970 sem ga obiskala v njegovem stanovanju nad lekarno. V njegovem nenavadnem stanovanju. Namesto lestence, običajnega okraska meščanskih hiš, je obesil rdeč plastičen lavor, iz zabojev je oblikoval pohištvo, na postelji je bilo pisano pregrinjalo, na okna je zalepil barvaste samolepilne tapete. Pokazal mi je pismo, ki ga je prejel. Bil je Prešernov nagrajenec. Stal je pri vratih v sobo. Še danes ga vidim. Zelo bolan in tih. Nič hrupnega ni bilo v njem. "Pred smrtjo so se me spomnili," je rekel.

Takrat se mi je razkrilo: samo malo pozitivnega odnosa je potreboval, malo vzpodbude, malo brezskrbnosti.

V Pariz je šel mlad, Pariz ga je utrudil, domov je prišel utrujen in bolan. Zdi se mi, da ga nagrada ni več veselila.

Jesen je Pilon umrl.

Spomini o Venu Pilonu

Slikarja Vena Pilonu sem poznal kot umetnika le po imenu in njegovih likovnih delih. Prvič sem ga videl v filmu "Na svoji zemlji", v katerem je odigral vlogo kuharja.

Ko sem prišel v Ajdovščino, je on živel še pri svoji družini v Parizu. Po ženini smrti se je vrnil v Ajdovščino. Občina mu je dodelila stanovanje na Goriški cesti in tu je prebival do smrti.

Večkrat sem ga srečal, ko se je sprehajal po Ajdovščini. Vedno se mi je zdel dobrohoten in prijazen človek in na pozdrave je vedno prijazno odzdravljajal.

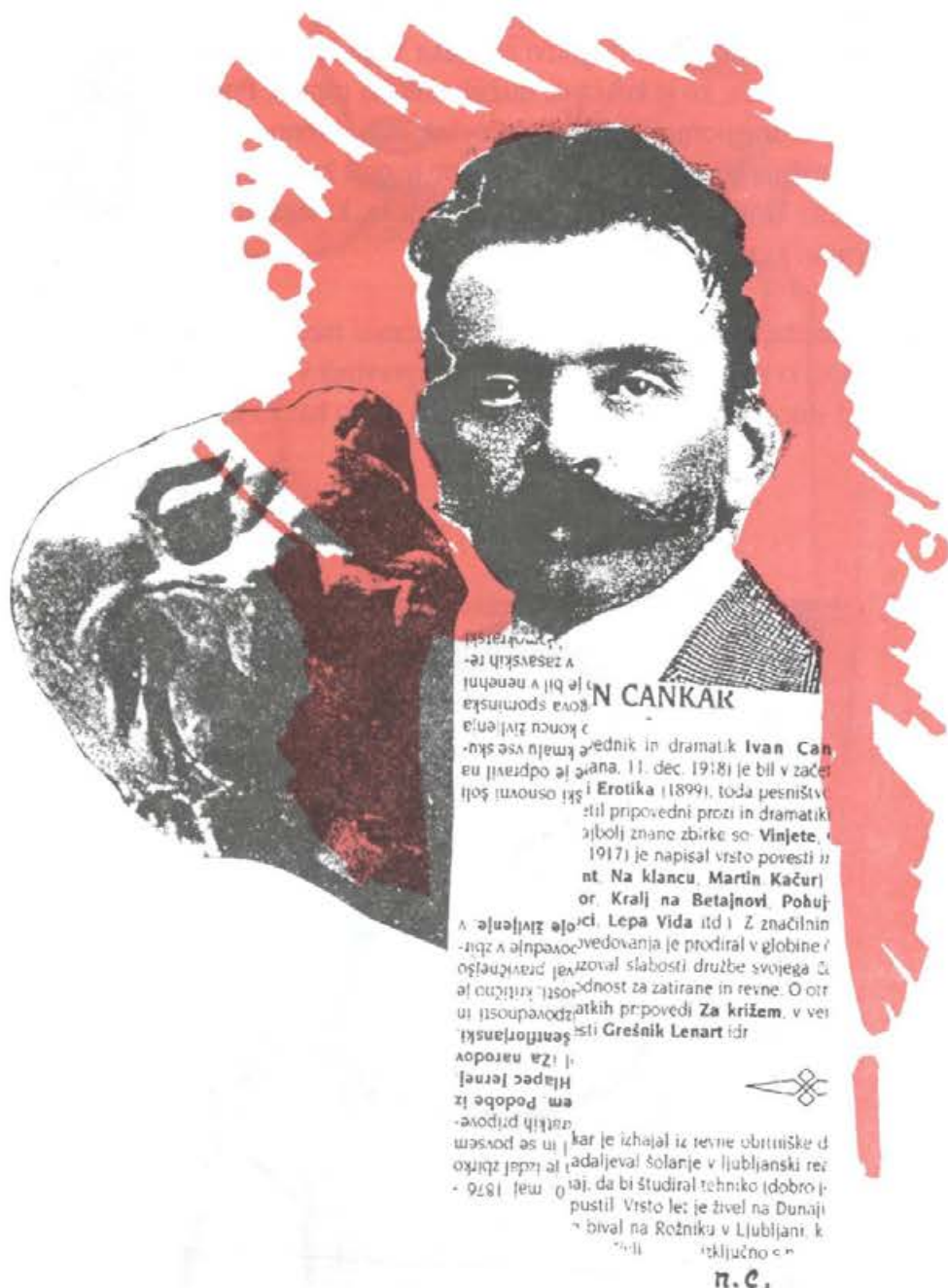
V spominu mi je ostal dogodek ob odkritju kipa Ivana Cankarja na Trgu prve slovenske vlade pred kinodvorano. Pripovedovali so, da je kip delo iz njegovih mladih let, ko je verjetno tudi on občudoval velikega umetnika pisane besede.

K slovesnosti odkritja je prišlo precej ljudi in dogodek je snemala tudi RTV Ljubljana. Pred odkritjem spomenika je bil krajši kulturni program z recitacijami in nastopom pevskega zbora Srečko Kosovel. Pri odkritju spomenika so bili kulturni delavci in politiki ter mnogi drugi prebivalci Ajdovščine in tudi gostje iz Ljubljane. Posebno pa se spominjam pisatelja Danila Lokarja, njegove žene Jelke in Pilonovega nečaka Iva Lenščaka.

Novinarji, ki vedno radi vprašujejo, so ob tej priliki vprašali slikarja, zakaj si je izbral prav to mesto za kip. Dobre volje in nasmejan, toda z dokaj hripavim glasom jim je odgovoril, da je bilo na tem mestu krlišče (prostor za skladišče hlodov). Kot vsi otroci se je tudi on rad igral na teh hlodih.

Spomin na ta otroška leta in brezskrbno igranje mu je ostal prav na ta prostor, zato se mu je tudi ob koncu življenja uresničila želja, da so na tem prostoru postavili skulpturo Ivana Cankarja, ki bi lahko ostala v kakšnem zaprašenem zakotju.

Omenil sem, da sem že ob odkritju spomenika opazil hripavi glas, ki je bil že znak njegove bolezni. Septembra 1970 je Primorska izgubila dva pomembna moža. Umrl je pisatelj France Bevk, 23. septembra pa še slikar Venó Pilon.

Njegovo truplo je bilo na mrtvaškem odru v avli kinodvorane. V mimohodu so prihajali ljudje iz bližnjih in daljnih krajev, da bi se poklonili njegovemu spominu. Občina je razglasila dan žalovanja. Ob mrtvaškem odru se je izmenjevala častna straža. Tudi učenci osnovne šole so se poklonili njegovemu spominu.

Ob organizaciji pogreba smo razmišljali, kako bi sodelovala tudi naša šolska mladina. Sporazumno s pripravljalnim odborom smo napravili špalir od kinodvorane do pokopališča. Na pogrebu je bila velikanska množica ljudi. Vsa množica otrok, ki je bila v špalirju, se je vsula proti pokopališču, da izkažejo še zadnji pozdrav. V poslednjem pozdravu je govoril pisatelj Danilo Lokar, prikazal njegovo osebnost in pomen v zakladnici slovenske kulture.

Spomini Kar mimogrede je kaj narisal

Med Ajdovci se je kmalu razširila vest o vrnitvi sorojaka Vena Piona domov. Vsemogoče se je začelo šušljati o njegovih mladih letih, ko je kot mulc marsikomu kaj ušpičil. Podiral je hlode, skrbno zložene za prodajo, in razmetaval dragoceno železo in pločevino, tudi skrbno zloženo na dvorišču Repičeve in Bratinove trgovine (današnja kinodvorana). Pa zelo lepo je risal že kot majhen otrok. Kar mimogrede je kaj narisal na malo okno krojaške delavnice gospoda Krtelja, ki tega ni bil nič vesel, saj mu je spadal okno krojaške delavnice, ki ni bila ravno velika.

Moja teta je nekoč omenila, da kot fant ni imel sreče v ljubezni med ajdovskimi dekletimi. "Takrat smo se dekleta izogibala fantov, ki so nas s svojim govorjenjem spravljali v neroden položaj. Pa tudi lep ni bil." Vedele so tudi, da rad slika nage ženske in so se kar bale, da bo katero kar tako naslikal.

FINKA

Ob prihodu v Ajdovščino sem se skoraj vsak dan srečevala z njim, saj je bila knjigarna poleg kavarne tudi njegova vsakodnevna postaja. Z razliko od dr. Danila Lokarja slikar Veno Pilon ni posegal po knjigah, temveč je rad kaj vsakodnevnega pokramljal. Vedno je dodal kaj humorja in rad se je nasmejal. Bil pa je sam s svojimi tegobami. Posebno po nedeljah in praznikih je večkrat potožil o svojih težavah.

MANJA

V Ajdovščini je živel zelo skromno. Bil je skoraj brez denarja. Zelo rad je vzel domačo potico ali krof in jih ni mogel prehvaliti.

Večkrat sem ga mimogrede vprašala, če kaj riše, da bi z risanjem mogoče kaj zaslužil. Pa je vedno samo zamahnil z roko. Tudi kaj za izložbeno okno v knjigarni nam ni bil voljan nikoli narisati. Tako da sem včasih kar dvomila, da je toliko ustvaril.

Zelo je bil razočaran, ker ni dobil nazaj svojih slik, ki jih je pustil pred odhodom v Pariz pri dr. Danilu Lokarju. To ga je v prvem trenutku zelo potrla.

Že njegova pojava na vratih knjigarne in potem še njegova hudomušnost sta nam prinesli vedrino na naša delovna mesta, zato smo ga bili vedno veseli.

651 20/8-25
 XIII III 2
 2

Pilon Venu di Jovanovic d'
 Oduvornu et. 4 - Domanda di
 parapetto per tutta l'Europa e
 mezzo di Litudine in arte.

Nella nota - Li parante ha
 presente domanda in tutte allegati
 nel R. Commissariato di P. L. in
 Fojzija

20/8-25 -

Kopija dovoljenja župana za izdajo potnega lista Venu Pilonu

Ljubljana, 10. novembra 1954.

Dragi Venó,

Hvala Ti lepa, da si se me tako brž spomnil v Parizu. Čeprav mi v pismu nisi mogel sporočiti velikih novic, mi je neznansko dobro delo kakor vsako Tvoje pisanje. V Tebi je, naj rišeš ali pišeš, nekaj tako pristnega, odkritega, nezumetničenega, resničnega, da so mi Tvoja redka pisma prava slast. Edino, kar Ti očitam, kakor veš, je pomanjkanje samozavesti in negativna hiperkritičnost do samega sebe, pa Bog se nas usmili, to je še najmanjše zlo - koliko srečujemo prevelikih samozavesti in popolnega pomanjkanja avtokritike. Rad bi, da bi mi sporočil, da se je tista nameravana švicarska zadeva dobro končala in da se to pot v številkah nisi zmotil.

Škoda se mi zdi, da pri začetku razstave nisi bil navzoč - rec je potem nekako slovesnejša in ljudem se zdi važnejša. Pa če se ni dalo, se ni dalo. Meni se zdi, da je zanimanja za Tvojo prireditelstvo mnogo, in kar so pisali, je pisano s priznanjem in s pravo spoštljivostjo, kar pomeni zate obvezo, kise je boš na moč otresal, če Te prav poznam, ki se je pa vendar ne boš mogel rešiti: pokazati boš moral svojo retrospektivno zbirko slik. Prilagam Ti eno izmed poročil o razstavi, ki je izšlo v Naših Razgledih, ker sem si mislil, da Ti ta list morda ne bo prišel v roke. Je pa najresnejši med našo publicistiko.

O grizek je medtem že prejel moj članek, celo v francoskem prevodu. Zakasnil sem se za mesec dni, a krivde se ne zavedam. Ko sem to delo prevzel, nisem vedel, kaj sem prevzel. Storil bi mi uslugo, dragi Venó, če bi mogel diskretno zvedeti, kaj Ogrizek v resnici misli o mojem sestavku; kaj si jaz mislim vem.

Bodi zdrav, ne obupuj, veruj vase, ostani mi prijatelj in od srca pozdravi svojo družino,

Tvoj

Hidov Canary

VENO PILON
BLAZARJEV
RAKELJ

ŽENE DEVE IN DEVICE
V PRETESNIH MODERCIH DRHTEČE
NAGE ALI RAZGALJENE
ZAČARAJO DO SMRTI
SVOJEGA LJUBLJENCA-SLIKARJA

SLIKAR UTRUJEN MONDENSKEGA
O ČEMER PRIČAJO ŽIVLJENJA
NJEHOVE SLIKE VELIKIH DAM
TEDANJEGA PARIZA

SLIKAR NA MONTMARTRU UPRT
PRED ČRNIM LITROM IN BELO
ZA ŽENSKIMI KRILI KATEDRALO
KI V UTRINKIH FRFOTAJO
OB SLIKOVITEM OMETU STAREGA
ZIDOVJA

SLIKA Z RAZUMOM
IN MODRUJE Z BARVO IN Z OBLIKO
V ŠOLI-PILOTA POST-KUBIZMA

||||| bilo jih je mnogo
in se je več znanih neznanih
ki so se od vseh strani NOVA POT
V PARIZU in iskali
UMETNOSTI NEMIRNEGA STOLETJA

NAGRADNA KRIŽANKA

Vodoravno:

01. slovenski slikar in grafik (1896-1970), 10. Noetov najmlajši brat, tudi Prešernova pesem, 13. izvorno, začetno, 15. roman francoskega pisatelja Emila Zolaja, 16. lirski pesniški oblika iz 14. italijanskih enajstercev v 4. kiticah, 17. silicij, 18. orientalsko pokrivalo, zlasti pri muslimanih, 20. Egon Ipavec, 21. odžagan kos debla, 23. tenka, lahno presojna tkanina iz črk (LOVI), 25. američij, 26. Klinični center, 27. ljudska pritrdilnica, 28. likovna umetnost (lat.), ljubljanska prodajna galerija, 29. oranje, 30. žensko ime, 33. vse v redu, 34. grška črka, 37. začetnici našega preminulega smučarja, 38. žensko ime, 41. vtikač, 42. gorska straža, 43. a Madžarska, 46. nerazsekan kos debla, tudi panj, 47. moderna smer v književnosti, nastala okrog I. sv. vojne, 51. japonski pisatelj, dramatik in esejist (KOBO), 52. iskalka biserov, 53. orodje žanjic, 54. znamka italijanskih kamionov, 56. predal v bančni blagajni, 58. napad, naskok, 60. ljudstvo v jugozahodni Kitajski, 61. kdor potuje, 64. ravnina, 65. osnovna šola, 66. skandinavski drobiž, 67. kilovat, 68. teroristična organizacija tudi, 69. Čapek Anton, 70. del ostrejša, 72. glavno mesto Jordanije, 76. P izgovorjeno nazaj, 77. Erbij, 78. najdaljša reka v Italiji, 79. sirota, 80. srednjeveška stanovska organizacija rokodelcev iste stroke, 82. belgijsko zdravilišče, 84. idiot, neumnež, 85. starožidovski kralj, 86. kovanje, 87. avstralski medved, 88. pas blaga, 91. Podpečnik Jože, 92. oznaka za avtobusno postajo, 93. moško ime, tudi strip Ford, 96. mesto na Papui Novi Gvineji, 97. slovenski pesnik in pisatelj s pravim imenom Vladimir (Matej Bor), 100. legenda, 101. skrb, 102. berilij, 103. slovenski koreograf (Iko), 105. zadnjica, 107. grška črka, 108. brom, 109. nemški slikar in grafik (Erich 1883-1970), 111. enostaven ogljikovodik, 113. Lapajne Ivan, 114. slovenska reka, 115. egipčanski

bog umetnikov in rokodelcev.

Navpično:

01. rabi se za sveče, 02. tretja Bethovnova simfonija 03. Kraj pri Zadru, rimsko Aenona, 04. Madžar, 05. vedeževalka v Apolonovem svetišču, preročišče v Delfih, 06. veznik, 07. izrastek na glavi, 08. sad oljke, 09. oznaka za neznanca, 10. slika Vena Pilona, 11. del Vietnama, 12. otok v Irskem morju, 14. žulj od obutve, čevlja, 15. Naši razgledi, 19. Ulaga Lojze, 22. Los Angeles, 24. makedonsko kolo, 29. cesta, ki vodi ob naselju, mimo naselja, mimo prometnih ovir, 31. svetovno prvenstvo, 32. podoba, primera, 35. Tavčar Ivan, 36. Anton Čandek, 38. rojstni kraj Dragotina Ketteja, 39. antično ime za otok Vis, 40. gorski reševalni čoln, 42. grška boginja zemlje, 43. slovenska banka, 44. Veno Pilon je bil slikar in , 45. mesto v SZ Italiji, 46. Pilonova slika, 48. Pilonova slika, 49. značaj, 50. Pilonova slika, 55. planota v zahodni Srbiji, blizu Šabca, tudi ujeta, 57. glavni števnik, 58. 100 m², 59. trizložna pesniška stopica, 61. znoj, 62. vodoravno 66, 63. Pilonova slika, 71. Marko Okorn, 73. enota za merjenje, 74. hrib nad Beogradom, 75. zažigalna zmes iz natrijevega palmitata in bencina, 81. ločeni stanovanjski prostori za žene pri muslimanih, 82. začetnici našega pevca s Krasa, 83. nemški filozof (Karl Raimund), 87. del premca na ladji s prostori za mornarje ali ladijske vrvi (nar.), 89. naprava, 90. venec, krona, okrajek, 94. višavje v Sahari, Absen tudi zrak, ozračje v francoščini, 95. mesto v Kongu, 98. nosna zaznava, 99. cigaretni ogorek, 102. začetnici našega atletskega para, 104. stadion v Budimpešti, 106. telur, 110. oznaka za Los Angeles, 112. transformatorska postaja, 116. začetnica največje severnoameriške države.

1. nagrada - KNJIGA

2. nagrada - KNJIGA

3. nagrada - 2.000 SIT

Rešitve prinesite ali pošljite do 20. junija 1995 v tajništvo šole.

1	2	3	4	5	6	7	8	9				10	11	12
13									14		15			
16						17			18	19				
20			21		22		23	24				25		
26				27			28				29			
	30	31	32				33				34		35	36
		37			38	39	40				41			
42	43		43a	44				45		46				
47		48							49				50	
51				52				53					54	55
		56	57				58				59		60	
61	62				63		64						65	
66				67					68				69	
70			71		72	73	74	75		76			77	
		78			79					80		81		
82	83				84					85				
86				87							88		89	90
	91			92			93		94	95		96		
	97		98			99		100				101		
102			103				104		105		106		107	
108			109					110		111		112		
				113			114					115		

IZVIR

GLASILO SREDNJE ŠOLE VENO PILON AJDOVŠČINA

GLAVNI UREDNIK: Helena Peljhan

UREDNIŠKI ODBOR:

Mateja Čoha	Veronika Kavčič
Helena Peljhan	Alenka Krapež
Mirko Ferfolja	Ožbej Marc
Ines Marc	Diana Honomihl
Andreja Krašna	Rok Brecelj
Tanja Stojkowska	

MENTORICA: Zdenka Blažko

LIKOVNA OPREMA:

Karmen Schlegel, Majda Vidmar, Barbara Tomšič,
Liljana Koren, Dominik Fegic, Mija Curk

LIKOVNI MENTOR:

Brane Jazbar

RAČUNALNIŠKO OBLIKOVANJE: Vesna Kodele
GRAFIČNO OBLIKOVANJE: Brane Jazbar
STAVEK IN TISK: PIKUŠ d.o.o. Osek, telefon: 065-48-832

NAKLADA: 400 izvodov

V AJDOVŠČINI, junija 1995

IZVIR

ovne discipline in postku
 ivarjanja ustreznega evoluc
 vi temeljni dispozicijski r
 z nizom treh zgodov
 slovom 150 let fotografir
 ilio, da je bila leta 1966
 ektiv v ljubljanski Mot
 iznala ob Francetu Kral
 itičnimi slikarji, njegov
 ede omenjena, vendar
 vplivni:

abarrasser de mes complexe
 n'est qu'avec l'âge que je ré-
 plètement détruire sa persc
 -sè, surtout à Paris, où l'
 -cie une -gme de

Je suis
 -upniti
 -tem pri-
 -leni reiro.
 -ica razstave
 -dilu sicer mimo.
 -li med njegovimi
 -etih leith v Parizu
 -locela vezan na
 -lski ustvarjalec
 -šavnosti v slo-
 -s opozarja na
 -...tela

Seveda ni
 galerije, marveč
 sledimo vsaj
 ar in Tabula
 Frigido.
 hnejši tr
 Tudi

Fluvia
 pomem
 in Edlingi.
 toletje. Ta
 prerine
 elz

V Par
 jru Pilonov
 izena kol
 zgodovino
 presionisti
 a podoba
 v ljubljanski
 a posneli
 v ali bežno
 v tasiu
 luko kar
 man in nam
 o mesto.
 o mestu
 o mestu
 o mestu

(Jože Javors
 str. 76)

ia uoa
 panzu, l
 izničil. S
 dostnih
 sebe le
 doščenj

ne all été quasiment omis, ne peut s ex
 re de l'approche traditionnelle de cette
 emps écarté la photographie de ses sp
 en compte lui dans un premier tem
 ployons bien comme source hist
 leur documentaire à son attrait
 dixante et au début des années
 ar admittre en son sein la phc
 arts plastiques d'égalé impu
 création photographique
 qui que lui présente so
 ditions, sous le titre r
 rive». En 1966 ure
 on en la Galen
 rôle de me
 près de Fran
 Y est sur
 s «nom
 coll
 ST

re all été quasiment omis, ne peut s ex
 re de l'approche traditionnelle de cette
 emps écarté la photographie de ses sp
 en compte lui dans un premier tem
 ployons bien comme source hist
 leur documentaire à son attrait
 dixante et au début des années
 ar admittre en son sein la phc
 arts plastiques d'égalé impu
 création photographique
 qui que lui présente so
 ditions, sous le titre r
 rive». En 1966 ure
 on en la Galen
 rôle de me
 près de Fran
 Y est sur
 s «nom
 coll
 ST

Je suis
 -upniti
 -tem pri-
 -leni reiro.
 -ica razstave
 -dilu sicer mimo.
 -li med njegovimi
 -etih leith v Parizu
 -locela vezan na
 -lski ustvarjalec
 -šavnosti v slo-
 -s opozarja na
 -...tela

Seveda ni
 galerije, marveč
 sledimo vsaj
 ar in Tabula
 Frigido.
 hnejši tr
 Tudi

Fluvia
 pomem
 in Edlingi.
 toletje. Ta
 prerine
 elz

V Par
 jru Pilonov
 izena kol
 zgodovino
 presionisti
 a podoba
 v ljubljanski
 a posneli
 v ali bežno
 v tasiu
 luko kar
 man in nam
 o mesto.
 o mestu
 o mestu

ne all été quasiment omis, ne peut s ex
 re de l'approche traditionnelle de cette
 emps écarté la photographie de ses sp
 en compte lui dans un premier tem
 ployons bien comme source hist
 leur documentaire à son attrait
 dixante et au début des années
 ar admittre en son sein la phc
 arts plastiques d'égalé impu
 création photographique
 qui que lui présente so
 ditions, sous le titre r
 rive». En 1966 ure
 on en la Galen
 rôle de me
 près de Fran
 Y est sur
 s «nom
 coll
 ST

